

UNIVERZITA PARDUBICE

FAKULTA EKONOMICKO-SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025

Natálie Marečková

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Vliv inflace na chování spotřebitelů
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Natálie Marečková**
Osobní číslo: **E22276**
Studijní program: **B0412A050011 Finance**
Téma práce: **Vliv inflace na chování spotřebitelů**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je posoudit vliv rostoucí inflace v minulých obdobích na chování spotřebitelů, a to na základě analýzy národohospodářských dat.

Osnova:

- Vymezení inflace, jejich příčin a důsledků.
- Analýza vlivu inflace na spotřebu domácností.
- Analýza vlivu inflace na spotřebu vybraných statků.
- Shrnutí a vlastní doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací: **–**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

ČERNOHORSKÝ, Jan. Finance: od teorie k realitě. Finance. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.
Český statistický úřad [online]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/>
Česká národní banka [online]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs>
JUREČKA, Václav a MACHÁČEK, Martin. Makroekonomie. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3635-3.
KLAUS, Václav. Návrat inflace: kluzká cesta bezstarostného zadlužování. Praha: Institut Václava Klause, 2022. ISBN 978-80-7542-080-0.
ZAMRAZILOVÁ, Eva. Základní proměny české ekonomiky v uplynulém čtvrtstoletí. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2021. ISBN 978-80-245-2411-5.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2025**

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D. v.r.
děkan

L.S.

doc. Ing. Jan Černohorský, Ph.D. v.r.
garant studijního programu

V Pardubicích dne 1. září 2024

Prohlašuji:

Práci s názvem Vliv inflace na chování spotřebitelů jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 25. 04. 2025

Natálie Marečková v.r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce, panu doc. Ing. Janu Černoorskému, Ph. D. a panu Ing. Tomášovi Fišerovi, za jejich odborné vedení a cenné připomínky, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Cílem bakalářské práce je posoudit vliv rostoucí inflace v minulých obdobích na chování spotřebitelů, a to na základě analýzy národohospodářských dat. Práce vychází z teoretického vymezení inflace, jejích příčin a důsledků. Další část se zaměřuje na analýzu vztahu mezi výší inflace a spotřebou domácností, přičemž je sledován nejen celkový vývoj, ale také specifické výdaje domácností na vybrané druhy statků. Pomocí regresní analýzy je vyhodnocena míra závislosti spotřebitelského chování na inflaci. Analýza potvrdila, že inflace ovlivňuje domácnosti, přičemž největší citlivost vykazují výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva, zatímco výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje jsou relativně stabilní. Na základě těchto zjištění jsou formulována doporučení, jak mohou domácnosti lépe zvládat dopady inflace, a zároveň zdůrazňuje význam finanční gramotnosti a potřebu podpůrných systémových opatření.

KLÍČOVÁ SLOVA

inflace, příčiny inflace, důsledky inflace, cenové indexy, spotřebitelské chování

TITLE

The Impact of Inflation on Consumer Behaviour

ANNOTATION

The aim of this bachelor's thesis is to assess the impact of rising inflation in recent years on consumer behavior, based on an analysis of macroeconomic data. The thesis is based on a theoretical definition of inflation, its causes, and its consequences. The following part focuses on analyzing the relationship between the inflation rate and household consumption, observing not only overall trends but also specific household expenditures on selected categories of goods. Regression analysis is used to evaluate the degree of dependence of consumer behavior on inflation. The analysis confirmed that inflation affects households, with the highest sensitivity observed in expenditures on housing, water, energy, and fuels, while spending on food and non-alcoholic beverages remains relatively stable. Based on these findings, recommendations are formulated to help households better cope with the effects of inflation, while also emphasizing the importance of financial literacy and the need for supportive systemic measures.

KEYWORDS

inflation, causes of inflation, effects of inflation, price indices, consumer behaviour

OBSAH

SEZNAM TABULEK A ILUSTRACÍ.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	10
ÚVOD.....	11
1 VYMEZENÍ INFLACE, JEJÍCH PŘÍČIN A DŮSLEDKŮ.....	12
1.1 Definice inflace	12
1.2 Druhy inflace	13
1.2.1 Typy inflace podle velikosti	13
1.2.2 Typy inflace podle příčiny	14
1.2.3 Skrytá inflace	15
1.2.4 Potlačená inflace	15
1.3 Měření inflace	16
1.3.1 Deflátor hrubého domácího produktu.....	16
1.3.2 Index spotřebitelských cen.....	17
1.3.3 Index cen výrobců.....	18
1.3.4 Míra inflace.....	19
1.4 Příčiny inflace	19
1.4.1 Nabídková inflace	20
1.4.2 Poptávková inflace.....	23
1.5 Důsledky inflace	24
1.5.1 Negativní důsledky	25
1.5.2 Pozitivní důsledky.....	25
2 ANALÝZA VLIVU INFLACE NA SPOTŘEBU DOMÁCNOSTÍ.....	27
2.1 Vývoj spotřeby domácností a inflace.....	28
2.2 Regresní analýza: vztah mezi inflací a spotřebou domácností	31
3 ANALÝZA VLIVU INFLACE NA SPOTŘEBU VYBRANÝCH STATKŮ	33
3.1 Výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva	34
3.1.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na bydlení, vodu, energie a paliva ..	35
3.2. Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje	36
3.2.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na potraviny a nealkoholické nápoje ..	38
3.3 Výdaje na dopravu	39
3.3.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na dopravu.....	40
4. SHRNUTÍ A VLASTNÍ DOPORUČENÍ	42
ZÁVĚR	45
POUŽITÁ LITERATURA	47

SEZNAM TABULEK A ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Nabídková inflace (posun LAS i SAS).....	21
Obrázek 2: Nabídková inflace (posun SAS)	22
Obrázek 3: Poptávková inflace	24
Obrázek 4: Vývoj meziroční změny spotřeby domácností a míry inflace v letech 2010–2023	29
Obrázek 5: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou spotřeby domácností	32
Obrázek 6: Vývoj meziroční změny výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva a míry inflace v letech 2010-2023.....	34
Obrázek 7: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na bydlení, vodu, energie a paliva	36
Obrázek 8: Vývoj meziroční změny výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje a míry inflace v letech 2010–2023	37
Obrázek 9: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na potraviny a nealkoholické nápoje	38
Obrázek 10: Vývoj meziroční změny výdajů na dopravu a míry inflace v letech 2010–2023	39
Obrázek 11: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na dopravu	40
Tabulka 1: Struktura HDP ČR výdajovou metodou v roce 2023 (v mld. Kč)	28
Tabulka 2: Přehled skupin statků ve spotřebním koši včetně váhy na spotřebě za rok 2023 ..	33
Tabulka 3: Přehled výsledků regresní analýzy u vybraných kategorií statků	44

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

AD	Agregátní poptávka
AS	Agregátní nabídka
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
LAS	Dlouhodobá agregátní nabídka
P	Cenová hladina
PPI	Index cen výrobců
SAS	Krátkodobá agregátní nabídka
Y	Reálný produkt

ÚVOD

Inflace je jedním z nejvýznamnějších ekonomických jevů, který se přímo promítá do každodenního života obyvatel a výrazně ovlivňuje jejich rozhodování. V posledních letech se inflace stala velmi diskutovaným tématem nejen mezi odbornou veřejností, ale i v médiích a běžných domácnostech. Zejména v letech 2021–2023 došlo k prudkému nárůstu cenové hladiny, který měl citelný dopad na kupní sílu obyvatelstva, finanční plánování domácností a celkové spotřebitelské chování. Tento vývoj nastal po dlouhém období relativně stabilní inflace, což ještě více umocnilo vnímaný dopad rostoucích cen.

Vysoká inflace ovlivňuje kupní sílu domácností, nutí je přehodnocovat své výdajové priority a mění jejich každodenní spotřební chování. Spotřeba domácností, která představuje významnou složku hrubého domácího produktu, je tak klíčovým indikátorem, skrze který lze sledovat reálné dopady inflačního vývoje. Zároveň platí, že spotřeba není homogenní – různě se vyvíjí nejen v čase, ale i mezi jednotlivými kategoriemi výdajů.

Inflace se stala jedním z klíčových faktorů, který ovlivňuje nejen makroekonomické ukazatele, ale i individuální rozhodnutí spotřebitelů, jako jsou úspory, spotřeba, investice či zadlužování. Tento aspekt je zvláště důležitý v kontextu domácností, které musí své výdaje neustále přizpůsobovat měnícím se cenám zboží a služeb. Téma proto nabízí nejen prostor pro hlubší ekonomickou analýzu, ale také praktické poznatky, které mohou být využity v rámci ekonomického plánování a predikcí budoucího vývoje, přičemž je důležité zkoumat vliv inflace jak na makroekonomické, tak i mikroekonomické úrovni.

Hlavním cílem této práce je posoudit vliv rostoucí inflace v minulých obdobích na chování spotřebitelů, a to na základě analýzy národohospodářských dat.

K naplnění hlavního cíle je nutné nejprve splnit dílčí cíle:

- vymežit inflaci, její příčiny a důsledky;
- analyzovat vliv inflace na spotřebu domácností na makroekonomické úrovni;
- analyzovat vliv inflace na spotřebu vybraných statků na mikroekonomické úrovni;
- shrnout důležité poznatky a navrhnout vlastní doporučení.

1 VYMEZENÍ INFLACE, JEJÍCH PŘÍČIN A DŮSLEDKŮ

Inflace patří mezi klíčové ekonomické jevy, které ovlivňují fungování hospodářství i každodenní život jednotlivců. Její příčiny a důsledky se mohou lišit v závislosti na ekonomických podmínkách, politických opatřeních a globálních vlivech. Tato kapitola se věnuje vymezení inflace, jejím hlavním příčinám a dopadům na ekonomiku. Cílem je poskytnout přehled faktorů, které inflaci ovlivňují, a nastínit její důsledky z makroekonomického i mikroekonomického hlediska.

1.1 Definice inflace

Pro mnoho lidí je inflace synonymem zdražování a znehodnocování jejich úspor, což vnímají jako výrazně negativní jev. Navíc samotná média často spojují inflaci především s rostoucími cenami a klesající kupní silou, což u veřejnosti vyvolává další obavy a nespokojenost. Přitom se však zapomíná na to, že mírná a předvídatelná inflace je přirozenou součástí zdravé ekonomiky – svědčí o hospodářském růstu a dynamice trhu, přičemž její přiměřená úroveň podporuje investice, spotřebu i celkový ekonomický růst.

Černohorský (2020) definuje inflaci jako proces dlouhodobého zvyšování cenové hladiny, který bývá důsledkem nadměrného množství peněz v oběhu. Jedná se o jev, který se neustále v čase vyvíjí, proto ho lze označit jako dynamický. Znamená to, že se inflace nesmí brát jako něco neměnného, ale jako proces, který reaguje na různé ekonomické podmínky. Aby se růst cenové hladiny mohl označit za inflaci, musí trvat alespoň dvě po sobě jdoucí čtvrtletí. Z monetaristického názoru příčin inflace vychází, že ceny nemohou stabilně a dlouhodobě růst, pokud se zároveň nezvyšuje nabídka peněz.

Inflace představuje vnější projev nerovnováhy v ekonomice a obvykle je definována jako růst celkové cenové hladiny, který vede ke snižování kupní síly peněz. Kupní síla měny se mění v opačném poměru k vývoji cenové hladiny – pokud ceny rostou, kupní síla peněz klesá. Inflace přitom neoznačuje růst cen jednotlivých výrobků nebo služeb, ale průměrné cenové hladiny v celé ekonomice, přičemž některé druhy zboží mohou i zlevňovat (Jurečka a Macháček, 2023). Česká národní banka (ČNB) charakterizuje inflaci jako snižování reálné hodnoty měny vzhledem ke zboží a službám, které si spotřebitelé kupují, což znamená, že při inflaci musí domácnosti vydávat více finančních prostředků na stejné množství zboží a služeb. Mnoho faktorů ovlivňujících ceny spotřebního zboží a služeb se nachází mimo přímý dosah měnové politiky centrální banky, například ceny ropy, zemního plynu, zemědělských plodin nebo položky s regulovanými cenami, které podléhají vnějším vlivům (ČNB, 2025).

Inflace představuje nejen ekonomické riziko, ale může mít i určité přínosy. Pokud je stabilní a předvídatelná, může pozitivně ovlivnit ekonomiku tím, že motivuje spotřebitele k investování, aby předešli ztrátě reálné hodnoty peněz. Tento efekt následně podporuje hospodářský růst, jelikož investice vedou k vyšší produkci, tvorbě kapitálu a rozvoji podnikatelského prostředí. Naopak nepředvídatelná a vysoká inflace způsobuje ekonomickou nejistotu, snižuje kupní sílu obyvatel a může brzdit dlouhodobý hospodářský růst.

1.2 Druhy inflace

Pro lepší porozumění inflaci je důležité rozlišovat její různé typy, a to podle tempa růstu, zda je způsobena faktory na straně nabídky či poptávky nebo podle specifických podnětů, které ji ovlivňují. Zatímco některé formy inflace mohou být pro ekonomiku přirozené a dokonce žádoucí, jiné mohou vést k destabilizaci hospodářství a negativně ovlivňovat kupní sílu obyvatel. Proto je důležité jednotlivé typy inflace definovat a pochopit jejich příčiny i důsledky.

1.2.1 Typy inflace podle velikosti

Míra inflace se může pohybovat od několika procent až po extrémní hodnoty dosahující milionů procent, na základě čehož ji rozlišujeme na plíživou, pádivou a hyperinflaci. Toto členění pomáhá lépe uchopit rozdíly v intenzitě cenového růstu a porozumět jeho vlivu na ekonomiku i životní úroveň obyvatel.

Plíživá inflace, se dá charakterizovat jako relativně mírná se stabilním tempem růstu, nejčastěji se jedná o jednocifernou míru, tedy do 10 %. Nízká inflace obvykle nemá výrazně negativní dopady na ekonomiku a bývá považována za přirozenou součást jejího stabilního vývoje (Jurečka a Macháček, 2023). Mírná (plíživá) inflace nastává v případě, kdy růst cenové hladiny nepřevyšuje tempo růstu výroby. V takové situaci dochází k současnému zvyšování nominálního i reálného produktu (Brčák a kol., 2020). Tento typ inflace je pro společnost obecně přijatelný, protože nezpůsobuje ztrátu důvěry v měnu a nenarušuje ekonomickou stabilitu.

Na rozdíl od plíživé inflace je pádivá inflace vyznačována rychlým cenovým růstem, nabývá dvouciferných až tříciferných hodnot. Takto vysoká inflace je pro ekonomiku škodlivá a zmenšuje její výkonnost (Jurečka a Macháček, 2023). Brčák a kol. (2020) uvádějí, že pádivá inflace v případě, pokud tempo růstu cen převyší tempo růstu výroby. V takovém případě peníze rychle ztrácejí svou hodnotu, což vede ekonomické subjekty k minimalizaci jejich držby.

Jestliže inflace roste o stovky až miliony procent ročně, jedná se o extrémní formu inflace, tzv. hyperinflaci. Nutno však poznamenat, že již růst cen přesahující 50 % může vést až ke kolapsu peněžního systému. Peníze přestávají plnit své funkce, ekonomika přechází k naturální směně a náklady na výrobu peněz často převyšují jejich hodnotu (Jurečka a Macháček, 2023). Ceny rostou mimořádně rychlým tempem, které výrazně převyšuje tempo růstu výroby. V důsledku častých změn cen dochází k výrazným výkyvům reálných mezd, což zásadně narušuje stabilitu ekonomiky. Peníze postupně ztrácejí svou základní funkci jako prostředek směny a uchovatel hodnoty, což vede k rozšíření naturální směny. V takových případech se často jako jediné řešení nabízí měnová reforma, která má za cíl obnovit důvěru v ekonomický systém (Brčák a kol., 2020). Hyperinflace tedy vytváří extrémní ekonomickou nejistotu, zásadně snižuje hodnotu úspor a v konečném důsledku vede vlády k tomu přijímat radiální opatření – zavedení nové měny nebo přechod na stabilnější zahraniční měnu.

1.2.2 Typy inflace podle příčiny

Poptávková inflace vzniká v situaci, kdy celková poptávka v ekonomice převyšuje nabídku dostupných statků a služeb. Tento nerovnovážený stav vede k tlaku na růst cenové hladiny. V důsledku vyšších cen začínají zaměstnanci usilovat o navýšení mezd, což následně zvyšuje náklady firem, které reagují dalším zdražením produkce (Hrubošová, 2016). Poptávková inflace vzniká v důsledku nadměrného růstu agregátní poptávky (AD), která převyšuje kapacity ekonomiky. V takové situaci poptávka přesahuje dostupné výrobní možnosti, což vede k tomu, že produkce již nestačí adekvátně reagovat na rostoucí spotřebu. Omezená nabídka pak nutí firmy zvyšovat ceny, což se projevuje růstem celkové cenové hladiny v ekonomice (Brčák a kol., 2020). Dlouhodobé působení poptávkové inflace může způsobit nerovnováhu v ekonomice, vést k růstu mzdových nákladů. Regulace tohoto jevu vyžaduje opatření zaměřená na stabilizaci poptávky a zvýšení efektivity výroby.

Inflace tažená nabídkou se vyznačuje obdobným mechanismem jako inflace poptávková, avšak klíčový rozdíl spočívá v tom, že prvotní impuls k růstu cen přichází ze strany agregátní nabídky (AS), tedy především od firem a výrobců. Tento typ inflace často vzniká v důsledku zvýšení nákladů na výrobu, například zdražení surovin, energií či kapitálu. Z tohoto důvodu se inflace tažená nabídkou často označuje jako nákladová inflace (Hrubošová, 2016). Její vznik souvisí především s růstem cen výrobních faktorů, například v důsledku přírodních katastrof, narušení dodavatelských řetězců či jiných neočekávaných událostí. Zvýšené náklady firem, spojené s růstem cen materiálů, energií a mezd, jsou následně promítány do cen finálních produktů a služeb. Tento proces vede k postupnému zvyšování cenové hladiny v ekonomice a

může přispět k dlouhodobější inflaci (Brčák a kol., 2020). Dlouhodobý růst cen výrobních faktorů může mít negativní dopad na konkurenceschopnost firem i reálné příjmy domácností, což vede k dalším ekonomickým nerovnováhám.

1.2.3 Skrytá inflace

Situace, kdy dochází k růstu cen, které však nejsou zahrnuty v cenových indexech, se označuje jako skrytá inflace. Tento jev může být způsoben například nesprávným sestavením spotřebního koše nebo změnou struktury produkce směrem k cenově dostupnějším výrobkům. Mezi další příklady patří neetické praktiky, jako je snížení kvality výrobků při zachování stejné ceny, prodej menšího množství zboží ve stejném obalu za původní cenu nebo zvýšení ceny při současném zvětšení balení, kdy nárůst ceny neodpovídá proporčně nárůstu množství. Rovněž se může jednat o situace, kdy je cena zvýšena po změně názvu produktu. Na druhé straně otevřená inflace je snadno rozpoznatelná a promítá se přímo do cenových indexů (Jurečka a Macháček, 2023).

Tento jev lze ilustrovat na příkladu, kdy produkt, například tabulka čokolády, již nemá původní hmotnost 100 g, ale pouze 90 g, přičemž její cena zůstává nezměněná. Často bývá taková změna doprovázena zavedením „prémiových“ příchutí nebo jiných marketingových úprav, které mají spotřebitele odchýlit od vnímání skutečného poklesu množství. Tento přístup, kdy se při zachování ceny snižuje gramáž výrobku, je typickým příkladem skryté inflace. Tento jev se však neomezuje pouze na změny v množství. Inflace může být skryta i ve zhoršení kvality produktu, kdy výrobci mění složení nebo recepturu, aby snížili výrobní náklady, zatímco cena zůstává stejná. Tyto praktiky jsou na trhu relativně časté a mohou mít negativní dopad na spotřebitelskou důvěru (Farkačová, 2021).

1.2.4 Potlačená inflace

Situace, kdy je růst cen uměle zastaven prostřednictvím administrativních opatření jako například zákazem zvyšování cen, se označuje jako potlačená inflace. Tato praxe může zahrnovat také mírnější formy regulace, jako je zavedení cenových stropů, snížení daní na klíčové komodity (například potraviny) nebo kontrola obchodních marží. Z ekonomického hlediska je potlačená inflace považována za problematickou, protože narušuje přirozené tržní procesy a přizpůsobení cen skutečné ekonomické situaci. Historické zkušenosti ukazují, že po uvolnění těchto opatření dochází obvykle k prudkému růstu cen, který kompenzuje předchozí období stagnace. Kromě toho regulace cen často vede k rozvoji šedého nebo černého trhu, kde se ceny zboží zvyšují mimo oficiální kontrolu (Jurečka a Macháček, 2023).

Takovýto ekonomický jev nebyl v minulosti neobvyklý, a to i na území České republiky. Před rokem 1989, v období centrálně plánované ekonomiky, kdy byly ceny stanovovány státem, byla potlačena inflace běžným jevem, který měl za následek různé tržní deformace. Nejviditelnějším důsledkem tohoto opatření byl právě výskyt nedostatku zboží a služeb na trhu. V reakci na to se začaly objevovat alternativní trhy, přičemž černý trh se stal významným nástrojem pro obcházení státem stanovených cenových regulací. Tato situace ukazuje, jak trh, i pod tlakem regulačních zásahů, nachází způsoby, jak reagovat na nedostatek nabídky (Farkačová, 2021).

Vzhledem k těmto ekonomickým dopadům je klíčové inflaci sledovat a měřit, protože ovlivňuje kupní sílu obyvatelstva, cenovou stabilitu i rozhodování firem a domácností. Pravidelné sledování inflace umožňuje vládám a centrálním bankám přijímat opatření k udržení ekonomické rovnováhy.

1.3 Měření inflace

Sledovat cenovou hladinu jednoho konkrétního statku není obtížné. Avšak problémem je zachytit celkový vývoj cen u velkého počtu různých statků, jejichž ceny se nerovnoměrně vyvíjejí, některé ceny statků rostou a některé naopak klesají. Měření celkové cenové hladiny je proto složitou úlohou pro statistické služby. Informace o vývoji cenové hladiny patří mezi nejdůležitější a nejpečlivěji sledované ekonomické údaje, což z nich činí citlivý a významný ukazatel hospodářského vývoje. Od těchto informací se odvozují hospodářské a sociální výpočty, jako jsou reálné mzdy, životní náklady či důchody (Jurečka a Macháček, 2023).

K měření inflace jsou nejčastěji používané indexy jako je deflátor hrubého domácího produktu (HDP), index spotřebitelských cen (CPI – Consumer price index), index cen výrobců (PPI – Producer price index). Měření inflace je důležité především pro kvalitní řízení měnové politiky (Černohorský, 2020).

1.3.1 Deflátor hrubého domácího produktu

Výhodou deflátoru HDP je jeho schopnost zachytit vývoj cenové hladiny ve všech statcích a službách, které byly v daném roce skutečně spotřebovány, přičemž zohledňuje jejich aktuální strukturu ve sledovaném období. Na druhé straně však existují i nevýhody tohoto ukazatele. Jednou z nich je zpoždění, se kterým jsou data k dispozici, jelikož HDP se zveřejňuje kvartálně a první odhad, který navíc podléhá dalším revizím, bývá publikován přibližně 2,5 měsíce po skončení příslušného čtvrtletí. Další omezení spočívá v tom, že deflátor nezahrnuje ceny dovážených statků. Při výpočtu HDP výdajovou metodou se totiž pracuje s veličinou čistý export, která představuje rozdíl mezi exportem a importem. V otevřených ekonomikách, jako

je Česká republika, kde mají dovozy výrazný podíl na spotřebě domácností, to může vést ke zkreslení celkového obrazu o vývoji cenové hladiny (Černohorský, 2020).

Výpočet deflátoru HDP:

$$\text{deflátor HDP} = \frac{\text{nominální HDP}}{\text{reálný HDP}} \quad (1)$$

Nominální HDP představuje hodnotu produktu vyjádřenou v cenách aktuálního období, tedy v běžných cenách. Naopak reálný HDP vyjadřuje hodnotu produktu ve stálých cenách, tedy v cenové úrovni, která odpovídá určitému referenčnímu období. Poměr těchto dvou ukazatelů pak odráží změnu cenové hladiny mezi porovnávanými obdobími (Černohorský, 2020).

1.3.2 Index spotřebitelských cen

Index spotřebitelských cen sleduje změny cen u zboží a služeb, které nakupují domácnosti. Základem jeho výpočtu je srovnání nákladů na pořízení typického spotřebního koše mezi dvěma obdobími. Spotřební koš tvoří soubor výrobků a služeb, jež odpovídají běžné spotřebě průměrné domácnosti. Náklady na tento koš v běžném roce se porovnávají s náklady ve stanoveném základním roce, který slouží jako referenční bod (Jurečka a Macháček, 2023). Každé položce je přiřazena určitá váha, která reflektuje jeho podíl na celkových výdajích průměrné domácnosti. Složení spotřebního koše a váhy jednotlivých položek jsou stanoveny na základě analýzy spotřebních zvyklostí a pokrývají široké spektrum výdajových kategorií. Tyto váhy zůstávají po určitou dobu neměnné, přičemž v posledních letech dochází k jejich dílčím úpravám zpravidla jednou ročně (Soukup a kol., 2022).

Tento index je v praxi velmi rozšířený, protože jeho výpočet vychází z reprezentativního koše spotřebních statků. Každá položka v koši je navíc ohodnocena váhou, která odráží podíl výdajů na daný statek v celkových výdajích průměrné domácnosti, což umožňuje přesnější zohlednění reálné spotřeby (Černohorský, 2020).

Vzorec indexu spotřebitelských cen:

$$CPI = \frac{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období}} \times 100 \quad (2)$$

Hodnota spotřebního koše se určuje vynásobením množství jednotlivých výrobků či služeb jejich cenou v daném období. Pokud index přesáhne hodnotu 100, znamená to nárůst cenové hladiny, což signalizuje inflaci (Jurečka a Macháček, 2023).

Určení struktury spotřebního koše představuje složitý úkol. Výběr výrobků a služeb jako "cenových reprezentantů" a stanovení jejich vah v koši se v České republice odvíjí od výsledků statistiky rodinných účtů, které odrážejí strukturu domácností. Pro srovnatelnost dat by bylo ideální, aby se struktura koše příliš často neměnila, avšak zároveň je potřeba, aby odpovídala skutečné spotřebě. Tento konflikt se řeší kompromisem, kdy je v České republice struktura koše každoročně aktualizována. Při této aktualizaci dochází k odstranění produktů, jejichž podíl na výdajích obyvatel klesl, a k zařazení těch, které naopak získaly větší význam (Jurečka a Macháček, 2023).

Ze vzorce je zřejmé, že složení spotřebního koše se vždy přepočítává na aktuální ceny. Kromě pravidelných revizí vah cenových reprezentantů dochází také k úpravám samotného složení koše, aby co nejlépe odrážel současné spotřební návyky domácností. Od roku 2019 začal Český statistický úřad (ČSÚ) postupně využívat tzv. scanner data, která pocházejí z pokladen maloobchodních řetězců. V některých kategoriích, například u potravin, nealkoholických nápojů, alkoholických nápojů a tabákových výrobků, již tato data pokrývají veškerý sortiment (Soukup a kol., 2022).

Index spotřebitelských cen má tu výhodu, že jeho výpočet je poměrně rychlý, protože zahrnuje přibližně pouze 700 položek, na rozdíl od deflátoru, který zohledňuje miliony položek. Další předností je pravidelné měsíční zveřejňování výsledků. Na druhou stranu nevýhodou je, že vychází z modelu průměrné domácnosti, což nezohledňuje individuální rozdíly ve struktuře spotřeby a může vést k odlišné míře inflace v jednotlivých domácnostech (Černohorský, 2020).

Aktuální spotřební koš (k lednu 2025) dle metodiky ČSÚ pro výpočet CPI zahrnuje přibližně 815 reprezentativních položek. Tyto položky jsou rozděleny do 12 hlavních kategorií, které pokrývají široké spektrum zboží a služeb, jež odrážejí výdaje průměrné domácnosti.

1.3.3 Index cen výrobců

Index cen výrobců se vypočítává obdobně jako CPI, avšak s odlišnou strukturou koše, která zahrnuje statky a služby specifické pro výrobní sféru. Tento index sleduje vývoj cenové hladiny v různých výrobních odvětvích. V České republice se používají například index cen průmyslových výrobců, index cen zemědělských výrobců, index cen stavebních prací a stavebních objektů nebo index cen tržních služeb v produkční sféře. Složení koše odpovídá typickým statkům užívaným v konkrétním odvětví, přičemž každá položka má přidělenou váhu reflektující její význam v rámci daného sektoru. Tyto ukazatele jsou klíčové, protože jejich vývoj často naznačuje budoucí změny v indexu spotřebitelských cen. Například zdražení

stavebních prací se může projevit růstem cen nemovitostí, což následně může ovlivnit ceny nájmů (Černohorský, 2020).

1.3.4 Míra inflace

Míra inflace představuje procentní změnu cenového indexu mezi dvěma obdobími. Výpočet probíhá tak, že se od hodnoty cenového indexu aktuálního období odečte hodnota indexu ze základního období, tento rozdíl se vydělí hodnotou indexu základního období a výsledek se následně vynásobí stem (Jurečka a Macháček, 2023). Tento přístup umožňuje stanovit relativní změnu cenového indexu, což poskytuje přehled o vývoji inflace v daném období. Pokud pro výpočet míry inflace využijeme index spotřebitelských cen, lze míru inflace vypočítat pomocí následujícího vzorce (Černohorský, 2020):

$$\text{míra inflace} = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} \times 100 \quad (3)$$

kde:

CPI_t ... je hodnota indexu spotřebitelských cen v čase t;

CPI_{t-1} ... je hodnota indexu spotřebitelských cen v čase t-1.

Obecná míra inflace představuje významný ukazatel národního hospodářství. Je však důležité mít na paměti, že i přes snahu o reprezentativní složení spotřebního koše se spotřební návyky jednotlivých společenských skupin liší. Tyto rozdíly způsobují, že dopady inflace na různé skupiny obyvatelstva nejsou stejné (Jurečka a Macháček, 2023).

1.4 Příčiny inflace

Inflace je způsobována tím, že rychleji roste množství peněz v ekonomice než reálný produkt ekonomiky. Jednotlivé příčiny inflace nelze jednoznačně určit, jelikož jsou v různé době a různých místech rozdílné, přičemž podněty bývají většinou nepeněžní povahy. I přestože jsou podněty k inflaci jakékoliv, vždy má inflace souvislost s nabídkou peněz. V ekonomické historii převládá názor, že inflace má převážně monetární povahu. Tento přístup vychází z pozorování, že období vysoké inflace jsou zpravidla doprovázena výrazným růstem peněžní zásoby (Černohorský, 2020). Ačkoli obecné monetární vlivy hrají v inflaci významnou roli, samotný proces inflace je obvykle vyvoláván řadou specifických faktorů, které mohou působit samostatně nebo ve vzájemné kombinaci. Nejčastější faktory jsou například deficitní hospodaření státního rozpočtu, nepřiměřená emise úvěrů, převaha investic nad úsporami, růst mezd a další (Jurečka a Macháček, 2023).

Zamrazilová (2021) poukazuje na to, že inflace v českém hospodářství nevzniká z jednoho konkrétního zdroje, ale je důsledkem propojení více vnitřních i vnějších faktorů, které mají jak domácí, tak zahraniční charakter. Na domácí úrovni hraje klíčovou roli fiskální politika státu, přičemž v obdobích s výraznými rozpočtovými deficity dochází ke zvyšování agregátní poptávky, což vyvolává tlak na růst cenové hladiny. Významným interním faktorem je rovněž situace na trhu práce – při nízké nezaměstnanosti a omezené nabídce pracovní síly dochází ke zvyšování mezd, což zvyšuje náklady firem a může vést k přenášení těchto nákladů do konečných cen. Kromě domácích faktorů sehrávají roli i vnější vlivy, mezi které lze zařadit například globální narušení dodavatelských řetězců. Výpadky v dodávkách surovin, komponent či energií přirozeně vedou k růstu cen vstupů a přispívají k vyšším inflačním tlakům.

Černohorský (2020) uvádí, že příčiny vzniku inflace se mohou rozdělit do dvou základních názorů, a to na monetaristický a keynesiánský názor. Podle monetaristického názoru je inflace způsobena rychlejším růstem peněz v ekonomice, než je přirozený růst agregátního výstupu ekonomiky. Monetaristé považují inflační očekávání jako významnou příčinu inflace, jelikož ekonomické subjekty předpokládají v následujícím období míru inflace, která byla skutečně dosažena v předcházejícím období. Monetaristé tvrdí, že jakékoli nepeněžní faktory ovlivňující inflaci jsou ve skutečnosti důsledkem měnové expanze.

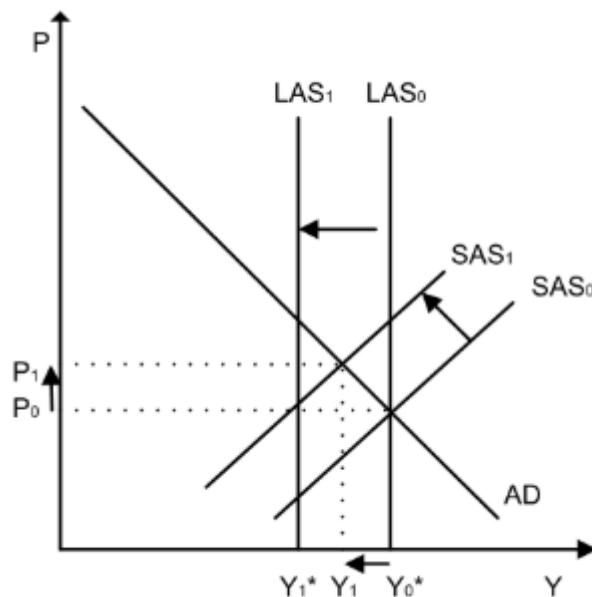
Keynesiánský názor rozlišuje různé příčiny inflace, avšak rozděluje je do dvou kategorií, a to, zda se vyskytují na straně agregátní poptávky či agregátní nabídky. Hovoří se tedy o nabídkové inflaci a poptávkové inflaci (Černohorský, 2020).

1.4.1 Nabídková inflace

Jak již bylo nastíněno v kapitole 1.2.2 – nabídková inflace vzniká v důsledku poklesu agregátní nabídky způsobené nabídkovými šoky, což se v grafickém vyjádření projeví posunem nabídkových křivek doleva. V rámci ekonomické teorie se tyto šoky dělí na dvě kategorie – podle toho, zda ovlivňují dlouhodobou agregátní nabídku (LAS) a současně i krátkodobou agregátní nabídku (SAS), nebo zda postihují pouze SAS (Černohorský, 2020). V rámci makroekonomické analýzy je důležité rozlišovat mezi krátkodobými a dlouhodobými důsledky nabídkových šoků, protože zatímco krátkodobé šoky mohou ovlivnit cenovou hladinu a výstup dočasně, dlouhodobé změny v agregátní nabídce mohou mít trvalejší dopad na ekonomickou rovnováhu.

Jedna skupina faktorů ovlivňující dlouhodobou agregátní nabídku, a tím i její krátkodobou úroveň, mají trvalý dopad na produkční schopnosti podniků. Mezi hlavní příčiny patří například

přírodní katastrofy, které vedou k výraznému úbytku výrobních zdrojů. Tento pokles se následně projeví grafickým posunem křivek LAS i SAS směrem doleva (Černohorský, 2020). Přírodní katastrofy mohou mít nejen okamžitý dopad na výrobu, ale také dlouhodobě oslabit ekonomický růst a stabilitu trhu. Kromě fyzického poškození infrastruktury a výrobních kapacit mohou také vést k narušení dodavatelských řetězců, což dále prohlubuje ekonomické dopady. Nabídkovou inflaci lze graficky znázornit s využitím modelu AD-AS (viz Obrázek 1).

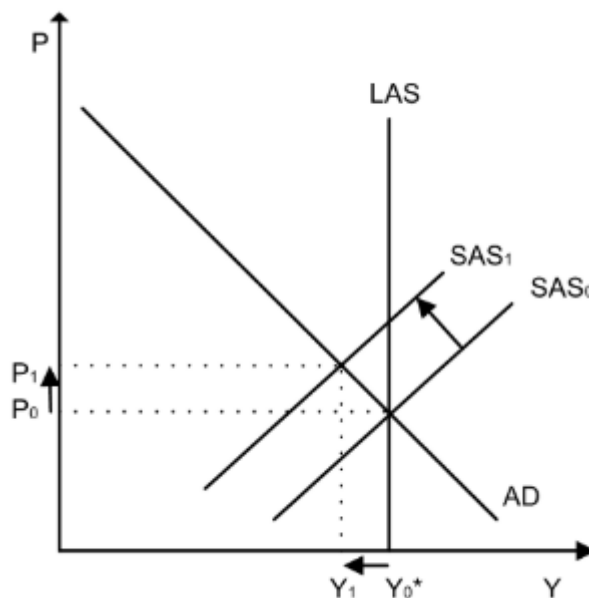
Obrázek 1: Nabídková inflace (posun LAS i SAS)

Zdroj: Černohorský (2020)

V důsledku poklesu LAS dochází ke snížení potenciálního produktu z úrovně Y_0^* na Y_1^* . Krátkodobá agregátní nabídka se z obdobných důvodů posouvá, což krátkodobě způsobuje přehřívání ekonomiky, kdy produkce překračuje novou úroveň potenciálního produktu Y_1^* . Tento vývoj je doprovázen růstem cenové hladiny z P_0 na P_1 (Černohorský, 2020). To naznačuje, že i když ekonomika krátkodobě produkuje nad svým novým potenciálem, není tato situace udržitelná a může vést k dalším inflačním tlakům. Dlouhodobě se ekonomika přizpůsobí nové úrovni potenciálního produktu, přičemž růst cen může dále ovlivnit spotřebitelskou poptávku a investiční aktivitu.

Druhá skupina faktorů ovlivňujících inflaci se vyznačuje tím, že nemění přirozený výstup ekonomiky, protože nevede k úbytku výrobních faktorů, a proto se křivka LAS neposouvá. Dochází pouze k poklesu SAS, což se graficky projevuje jejím posunem doleva. Mezi nejčastější příčiny tohoto typu inflace patří růst nákladů firem, zejména materiálových, což vede k nákladové inflaci. Dalším faktorem je nadměrný růst mezd, který spadá pod mzdovou inflaci,

jež je někdy považována za součást inflace nákladové, avšak bývá odlišována z důvodu významného podílu mzdových nákladů na celkových nákladech firem. Inflaci tohoto typu může rovněž vyvolat růst cen ze strany monopolních podniků, kdy se firmy snaží maximalizovat své zisky zvyšováním cen svých produktů, což je označováno jako monopolně-zisková inflace (Černohorský, 2020). Ke změně krátkodobé agregátní nabídky dochází například v důsledku zvýšení nepřímých daní, mezi které patří daň z přidané hodnoty (DPH), clo nebo spotřební daně, či v důsledku zdražení importovaných surovin vlivem oslabení domácí měny. Protože produktivita výrobních faktorů zůstává stejná, potenciální produkt se nemění. Krátkodobá rovnováha se však posouvá pod jeho úroveň, což vede k tomu, že se ekonomika dostává do fáze hospodářského útlumu (Revenda a kol., 2023). Grafické znázornění lze vidět na Obrázku 2.

Obrázek 2: Nabídková inflace (posun SAS)

Zdroj: Černohorský (2020)

Brčák a kol. (2020) tvrdí, že nabídková inflace, známá také jako nákladová inflace, je způsobována růstem nákladů, které nastávají v důsledku omezení nabídky vyvolaného vyššími náklady firem. K jejím hlavním příčinám patří rychlejší růst nominálních mezd oproti produktivitě práce, zdražování energií a surovin, růst cen služeb spojených s výrobními faktory či oslabení měnového kurzu, které zvyšuje ceny dováženého zboží a služeb. Mezi další faktory přispívající k nabídkové inflaci lze zařadit rostoucí daňovou zátěž, kdy se hovoří o tzv. daněmi tlačené inflaci, snahu podniků zvyšovat ceny svých produktů a služeb, politické události

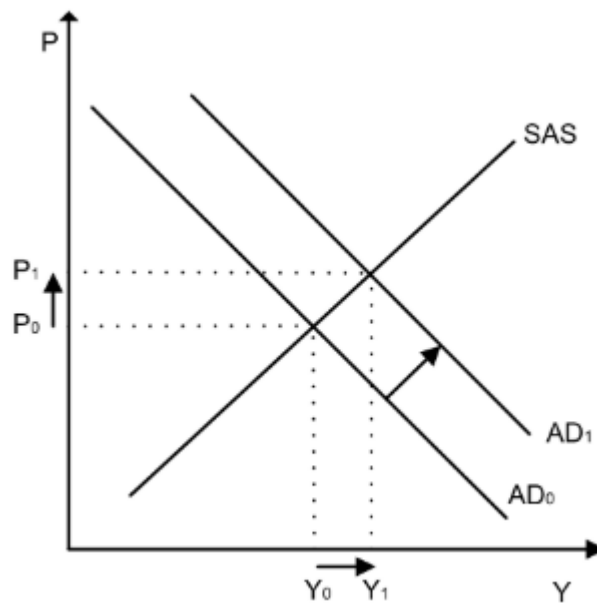
vedoucí ke zdražení dovozu surovin a energií nebo nedostatečnou konkurencí na trhu, která zvyšuje ceny meziproductů a tím i výrobní náklady firem.

Tato inflace má tendenci být méně ovlivnitelná běžnými opatřeními měnové politiky, protože její příčiny jsou často strukturální povahy. Zásahy centrální banky, jako je zvyšování úrokových sazeb, nemusí mít na tento typ inflace okamžitý efekt, jelikož problém spočívá v omezené nabídce spíše než v přehřáté poptávce.

1.4.2 Poptávková inflace

Poptávková inflace může nastat ve chvíli, kdy se skutečný produkt přibližuje úrovni potenciálního produktu. Pokud agregátní poptávka (AD) nadále roste, aniž by tomu odpovídal růst potenciálního produktu, dochází k jejímu vzniku. Zvýšená poptávka může být důsledkem růstu spotřebních výdajů domácností, vyšších investic nebo nárůstu vládních výdajů. S čistým exportem je spojena tzv. importovaná inflace, která vzniká v důsledku růstu cen dováženého zboží a služeb (Brčák a kol., 2020). Poptávková inflace může být zpočátku vnímána jako pozitivní signál rostoucí ekonomiky, avšak pokud přetrvává delší dobu, může vést k nerovnováhám a snížení kupní síly obyvatelstva. V extrémních případech může vyvolat potřebu zpřísnění měnové politiky, například zvýšením úrokových sazeb, což následně tlumí investiční aktivitu a spotřebu.

Poptávková inflace vzniká v důsledku faktorů, které vedou k růstu AD. Mezi hlavní příčiny patří zvýšené vládní výdaje, nízké úrokové sazby a nadměrný růst úvěrů, což podporuje spotřebu, investice a čistý export. V obdobích vysoké inflace se může projevit i inflační očekávání, kdy lidé urychlují své výdaje v obavě z dalšího zdražování, čímž se zvyšuje rychlost oběhu peněz a inflační tlaky dále narůstají (Revenda a kol., 2023). Růst agregátní poptávky může být způsoben různými faktory, které stimulují ekonomickou aktivitu. Mezi ně patří například zvýšená spotřeba domácností v důsledku vyšších příjmů nebo rostoucí investice firem podpořené příznivými finančními podmínkami. K dalším vlivům lze zařadit expanzivní fiskální politiku, která se projevuje vyššími vládními výdaji, či oslabení domácí měny, jež zlepšuje konkurenceschopnost exportu. Významnou roli hraje také expanze peněžní nabídky, která usnadňuje přístup k úvěrům a dále podporuje ekonomický růst. (Černošský, 2020). Graficky lze poptávkovou inflaci vidět na Obrázku 3.

Obrázek 3: Poptávková inflace

Zdroj: Černožorský (2020)

Růst agregátní poptávky se projevuje posunem křivky AD směrem doprava. Tento posun vede ke zvýšení celkového výstupu z úrovně Y_0 na Y_1 a současně dochází k nárůstu cenové hladiny z P_0 na P_1 (Černožorský, 2020). Zvýšení agregátní poptávky může krátkodobě podpořit ekonomický růst a zaměstnanost, avšak pokud nabídka nedokáže na rostoucí poptávku adekvátně reagovat, vede tento vývoj k inflačním tlakům. Dlouhodobě pak může nadměrný růst cen negativně ovlivnit kupní sílu obyvatelstva a vést k nutnosti zásahu centrální banky prostřednictvím restriktivní měnové politiky.

1.5 Důsledky inflace

Inflace ovlivňuje ekonomiku mnoha způsoby a její dopady mohou být jak pozitivní, tak negativní. Zatímco v některých případech může podpořit hospodářský růst a snížit reálnou hodnotu dluhů, jindy vede k nejistotě, poklesu kupní síly a narušení ekonomické stability. Míra a důsledky inflace závisí na její intenzitě, příčinách a schopnosti ekonomiky se jí přizpůsobit. V následujících podkapitolách budou podrobně rozebrány jak negativní aspekty inflace, které mohou brzdit růst a destabilizovat trh, tak i její možné přínosy v určitých makroekonomických souvislostech, které za určitých podmínek mohou přispět k dynamice ekonomického vývoje.

Černožorský (2020) uvádí, že před analýzou jednotlivých negativních a pozitivních dopadů inflace je třeba zdůraznit její redistribuční efekt. Tento efekt se projevuje v různých podobách,

kdy inflace vždy působí nepříznivě na jednu skupinu ekonomických subjektů, a naopak příznivě na jinou.

1.5.1 Negativní důsledky

Negativní důsledky inflace zahrnují zvýšenou nejistotu při finančních rozhodnutích, což ovlivňuje domácnosti i podniky. To následně vede k růstu úrokových sazeb, zdražení úvěrů a zpomalení růstu ekonomiky. V důsledku vyšší nejistoty se investoři soustředí na krátkodobé zajištění proti inflaci a ztrácí zájem o dlouhodobé investice. Dalšími důsledky jsou rostoucí transakční náklady a spekulativní kapitál, který má vliv na směnné kurzy. Inflace také narušuje schopnost cen vyjadřovat reálné vztahy mezi nabídkou a poptávkou, což ztěžuje obchodní rozhodování. V extrémních případech může inflace poškodit funkci peněz jako směnného prostředku, kdy je nahrazují jiné statky (Černohorský, 2020).

Inflace snižuje reálnou kupní sílu příjemců fixních příjmů, protože nominální částky zůstávají konstantní. U mezd platí, že při mírné inflaci mohou reálné mzdy růst, ale při prudkém nárůstu cen se jejich kupní síla snižuje. Dlouhodobé smlouvy jsou často zasaženy neočekávanými změnami cenové hladiny, což vede k zavádění inflačních doložek. Sociálně slabší skupiny, které většinou nevládní reálná aktiva, jsou touto situací nejvíce zasaženy, zatímco majitelé hmotných statků mohou profitovat z rostoucích cen. Inflace snižuje hodnotu již nahromaděného bohatství, což vede k postupnému znehodnocování úspor. Naopak majitelé hmotných aktiv, jako jsou nemovitosti, starožitnosti či umělecká díla, zpravidla zaznamenávají růst hodnoty svých aktiv (Brčák a kol., 2020).

Inflace má řadu negativních dopadů, které se projevují zejména na fixních příjmech a investiční nejistotě. Fixní příjmy, jako jsou starobní důchody nebo úroky, ztrácejí svou reálnou hodnotu, což omezuje kupní sílu příjemců. Rychlá a nepravidelná změna cenové hladiny navíc zvyšuje nejistotu při plánování investic a spotřeby, což vede ke zvýšení transakčních nákladů a snižuje efektivitu alokace zdrojů. Tyto faktory mohou negativně ovlivnit ekonomický růst a přispět k prohlubování sociálních nerovností.

1.5.2 Pozitivní důsledky

Vedle negativních důsledků můžeme vnímat i pozitivní důsledky. Mírná inflace, obvykle do 5 % ročně, může mít několik příznivých účinků. Za prvé, podněcuje krátkodobý ekonomický růst – mírný nárůst cen motivuje podniky k investicím a zavádění inovací, jelikož mohou své produkty prodávat za vyšší ceny, což odráží zvýšenou kvalitu či užitnou hodnotu. Na druhou stranu, v dlouhodobém horizontu může inflace růst ekonomiku negativně. Dalším pozitivem je

zlepšení efektivity měnové politiky – při nízké agregátní poptávce umožňuje mírná inflace reálné úrokové sazby dostat do záporných hodnot (např. při 4% inflaci a 3% nominálních sazbách), což stimuluje čerpání úvěrů a následně podporuje investice a spotřebu (Černohorský, 2020).

Mírná inflace má pozitivní vliv na celkovou poptávku, která roste úměrně rozvoji nabídky, a tím podporuje výrobu i zaměstnanost. Současně se mění struktura spotřeby: rostoucí ceny základních statků a služeb vedou k tomu, že si spotřebitelé přerozdělují důchod směrem k těmto položkám na úkor dřívějších výdajů. Výrobci reagují na tyto změny úpravou svých výrobních procesů, což může vyústit ve strukturální posuny ovlivňující rovnováhu hospodářství (Brčák a kol., 2020).

Mírná inflace může stimulovat ekonomiku, očekávání růstu cen může povzbudit jednotlivce i firmy k rychlejšímu utrácení, což má za následek růst agregátní poptávky a vyšší zaměstnanost. Mírná a stabilní inflace může podporovat vyšší investice do výzkumu a inovací, protože růst cen umožňuje firmám dosahovat vyšších zisků, což zajišťuje dostatečné financování pro nové projekty.

2 ANALÝZA VLIVU INFLACE NA SPOTŘEBU DOMÁCNOSTÍ

Spotřeba domácností představuje jednu z nejvýznamnějších složek HDP a odráží celkovou ekonomickou aktivitu obyvatelstva. Z makroekonomického hlediska je spotřeba domácností ukazatelem důvěry spotřebitelů v ekonomiku, jejich kupní síly a celkové životní úrovně. Vývoj spotřeby úzce souvisí s mnoha dalšími faktory, mezi které patří především inflace, výše příjmů, úrokové sazby nebo očekávání vývoje ekonomiky.

Tato kapitola se zaměřuje nejprve na analýzu složení HDP výdajovou metodou, přičemž hlavní důraz je kladen na vývoj položky spotřeby domácností. Součástí je jak struktura HDP za rok 2023, tak i srovnání vývoje meziroční změny spotřeby domácností a míry inflace od roku 2010. Nejprve je analyzován vývoj obou veličin v čase, poté je pomocí regresní analýzy zkoumán jejich vzájemný vztah s cílem zjistit, zda mezi nimi existuje statisticky významná souvislost.

V rámci této práce je HDP analyzován pomocí výdajové metody, která patří mezi základní přístupy k měření výkonu ekonomiky. Vychází z celkových výdajů na finální statky a služby v ekonomice a definuje HDP jako součet čtyř základních složek:

$$\text{HDP} = C + I + G + \text{NX} \quad (4)$$

kde:

C ... je spotřeba domácností;

I ... jsou investice;

G ... představuje vládní výdaje;

NX ... je čistý export (export minus import).

V následující tabulce 1 je uvedena struktura HDP ČR za rok 2023 podle výdajové metody. Tabulka obsahuje absolutní hodnoty jednotlivých složek v mld. Kč a jejich podíl na celkovém HDP v procentech. Díky tomu je možné zhodnotit, jakou roli hraje spotřeba domácností v rámci celkového výkonu ekonomiky.

Tabulka 1: Struktura HDP ČR výdajovou metodou v roce 2023 (v mld. Kč)

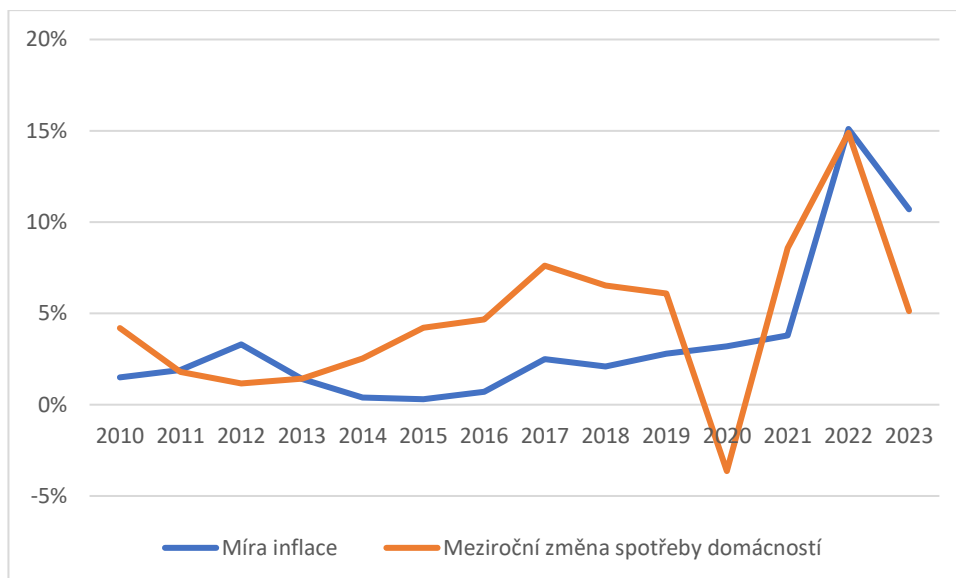
Složka HDP	Absolutní hodnota (mld. Kč)	Podíl na HDP (%)
Domácnosti (C)	3 599 184	47,24 %
Vládní instituce (G)	1 504 039	19,74 %
Tvorba hrubého kapitálu (I)	2 134 459	28,02 %
Saldo vývozu a dovozu (NX)	380 846	5,00 %
Hrubý domácí produkt (HDP)	7 618 528	100,00 %

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Vzhledem k významnému podílu výdajů domácností na celkovém HDP (47,24 %) je důležité blíže analyzovat, jak se jejich spotřeba v čase vyvíjela a jakým způsobem na ni působily makroekonomické faktory, zejména inflace. Období let 2010–2023 přineslo řadu specifických událostí, které ovlivnily spotřebitelské chování – od doznívajících dopadů globální finanční krize, přes pandemii Covid-19, až po energetickou krizi a vysokou inflaci v posledních letech. Následující část se proto zaměřuje na meziroční vývoj spotřeby domácností ve vztahu k inflaci a snaží se identifikovat klíčové body, ve kterých se tyto dvě veličiny významně odchylují.

2.1 Vývoj spotřeby domácností a inflace

Spotřeba domácností je úzce spjata s vývojem cenové hladiny v ekonomice. Míra inflace přímo ovlivňuje reálnou kupní sílu obyvatelstva, a tím i jejich spotřební chování. Obrázek 4 přehledně porovnává obě veličiny a poukazuje na klíčová období, kdy mezi nimi dochází k výrazným odchylkám.

Obrázek 4: Vývoj meziroční změny spotřeby domácností a míry inflace v letech 2010–2023

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Obrázek znázorňuje vývoj meziroční změny spotřeby domácností a míry inflace v období let 2010–2023. Míra inflace do roku 2012 mírně rostla, zatímco spotřeba domácností pozvolna klesala. Klaus (2022) ve své publikaci *Návrat inflace: Kluzká cesta bezstarostného zadlužování* upozorňuje, že inflace v roce 2012 nebyla výsledkem přirozeného tržního vývoje, ale důsledkem monetární expanze, kterou prováděly centrální banky (včetně ČNB). Podle něj docházelo k „neviditelné inflaci“, tedy ne k prudkému růstu spotřebitelských cen, ale k inflačnímu tlaku v oblasti aktiv, jako jsou nemovitosti nebo akcie.

V roce 2013 byla inflace pouze 1,4 %, takto nízká inflace byla způsobena hlavně tím, že byla slabá domácí poptávka a ze zahraničí se dovážely levnější suroviny, materiály a polotovary, kdy tento jev se označuje jako „dovoz deflace“. Nižší náklady na výrobu se následně promítly do konečných cen výrobků, které neměly tendence růst (ČSÚ, 2014). Výdaje domácností mírně vzrostly, ale měly spíše stagnující tendenci, jelikož ve společnosti panovala jistá nejistota vůči předchozímu vývoji ekonomiky.

V letech 2014–2016 česká ekonomika procházela fází zotavení po předchozích ekonomických výkyvech. Růst spotřeby domácností byl podporován klesající mírou nezaměstnanosti, která se v roce 2015 pohybovala kolem 5 % a v roce 2016 klesla na 4 %. Rostoucí zaměstnanost a zvyšující se mzdy vedly k nárůstu disponibilních příjmů domácností, což podpořilo jejich spotřebu. Inflace zůstávala v tomto období nízká, s průměrnou roční mírou 0,3 % v roce 2015

a 0,7 % v roce 2016, což znamenalo stabilní cenovou hladinu a příznivé podmínky pro spotřebitele (ČSÚ, 2017).

V roce 2017 spotřeba domácností nadále dynamicky rostla, a to zejména v důsledku příznivého prostředí a silné domácí poptávky. Míra inflace se v tomto roce zvýšila na 2,5 %, což již znamenalo návrat k inflačnímu cíli ČNB. Naproti tomu spotřeba domácností rostla rychlejším tempem. Inflace se v roce 2018 pohybovala na úrovni 2,1 % a v roce 2019 dosáhla 2,8 %, tedy mírně nad inflačním cílem ČNB. Mezi lety 2017 a 2019 se růst spotřeby domácností stabilně pohyboval nad hranicí 5 %, což odráží stabilní vývoj, a to i přes to, že růst již nebyl tak výrazný jako v předchozím období.

V roce 2020 došlo meziročně k prudkému poklesu spotřeby domácností, a to v důsledku pandemie Covid-19, která způsobila výrazné omezení ekonomické aktivity a spotřebitelského chování (Kamenický, 2022). Tento rok byl doprovázen řadou lockdownů, kdy byl omezen provoz veřejných služeb, podniků a institucí s cílem omezit šíření viru, proto domácnosti tolik neutrácelly. Naopak inflace v tomto období zůstala relativně stabilní a po dlouhé době se dostala mimo toleranční pásmo ČNB, i když hraničně (3,2 %).

Rok 2021 zaznamenal ekonomické oživení tažené především domácí poptávkou, zejména spotřebou domácností a investiční aktivitou. Naopak negativně se na růstu podepsal zahraniční obchod, zejména kvůli problémům v dodavatelských řetězcích a rostoucím cenám energií (ČSÚ, 2022). Zaměstnanost se mírně zvýšila a nezaměstnanost zůstala relativně nízká, přičemž inflace výrazně zrychlila – průměrná roční míra inflace dosáhla 3,8 %.

Důsledky globální krize, války na Ukrajině a narušení dodavatelských řetězců ovlivnily míru inflace v roce 2022, která se za tento rok vyšplhala až na 15,1 %. V tomto období se křivky vývoje inflace a spotřeby domácností dočasně přibližují, i když inflace roste rychleji než spotřeba (Komárek a Polák, 2024). Hlavním faktorem brzdícím hospodářský růst v roce 2023 byla oslabená domácí poptávka, přičemž nejvýrazněji se to projevilo na nízké spotřebě domácností. Ta se i přes mírné známky zotavení nadále potýkala s důsledky vysoké inflace, která vedla k poklesu reálné kupní síly obyvatelstva. Přestože inflace v průběhu roku postupně zpomalovala, zůstávala i nadále významným činitelem ovlivňujícím ekonomické chování spotřebitelů (ČSÚ, 2024).

Z předchozí analýzy vývoje spotřeby domácností a inflace v období let 2010–2023 vyplývá, že mezi těmito dvěma veličinami existují určitá propojení, avšak jejich vzájemný vztah není vždy jednoznačný. Zatímco v některých letech docházelo k paralelnímu růstu inflace i spotřeby, v

jiných obdobích se jejich vývoj výrazně rozcházel. Pro hlubší pochopení toho, zda mezi inflací a spotřebou domácností existuje statisticky významný vztah, je vhodné využít kvantitativní nástroj v podobě regresní analýzy. Ta umožní objektivně zhodnotit míru závislosti spotřeby domácností na vývoji inflace v daném časovém rámci.

2.2 Regresní analýza: vztah mezi inflací a spotřebou domácností

Jednoduchá lineární regrese představuje jednu z nejčastěji využívaných metod statistické analýzy. Slouží ke zkoumání vztahu mezi dvěma proměnnými, přičemž nabízí nejen možnost popsat sílu tohoto vztahu, ale zároveň i určit, jaký má nezávislá proměnná vliv na proměnnou závislou. Díky tomu umožňuje odhadnout konkrétní hodnotu závislé proměnné v případě, že známe hodnotu proměnné nezávislé. Smyslem jednoduché lineární regrese je nalezení přímky, která co nejlépe vystihuje průběh vztahu mezi těmito dvěma proměnnými. Tento vztah se vyjadřuje rovnicí, ve které vystupují dva parametry – průsečík s osou Y a tzv. regresní koeficient, jenž udává směr a intenzitu vlivu nezávislé proměnné na závislou proměnnou. Hodnota R^2 (koeficient determinace) ukazuje, do jaké míry regresní rovnice předpovídá hodnoty závislé proměnné. Pokud jsou body (pozorované hodnoty) daleko od regresní přímky, predikce je méně přesná a R^2 je nízké. Naopak, pokud jsou body blízko regresní přímky, predikce je přesnější a R^2 je vyšší. Tento ukazatel tedy vyjadřuje, jak silně spolu souvisí dvě proměnné (Soukup a kol., 2023).

Vzorec jednoduché lineární regresní analýzy:

$$y = b_0 + b_1 \cdot X \quad (5)$$

kde:

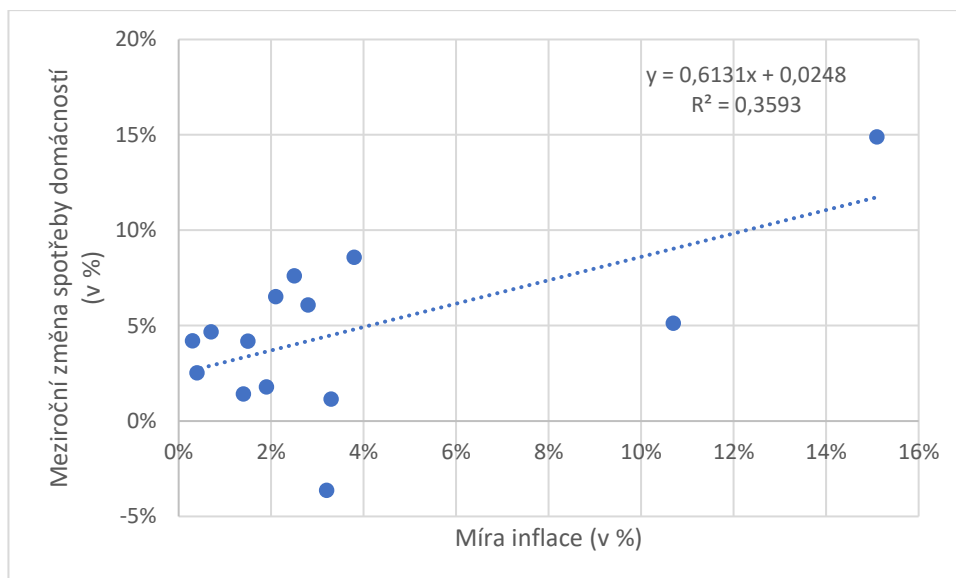
y ... je hodnota závislé proměnné;

X ... je hodnota nezávislé proměnné;

b_0 ... je parametr, který udává, v kterém bodě přímka protíná osu;

b_1 ... je regresní koeficient (udává směr regresní přímky).

Pro účely této analýzy je jako závislá proměnná zvolena meziroční změna spotřeby domácností, která je zobrazena na svislé ose y , zatímco nezávislou proměnnou představuje míra inflace, umístěná na vodorovné ose x (viz Obrázek 5).

Obrázek 5: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou spotřeby domácností

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Obrázek znázorňuje výsledek lineární regresní analýzy vztahu mezi mírou inflace (osa x) a meziroční změnou spotřeby domácností (osa y). Každý bod v grafu reprezentuje dvojici hodnot odpovídajících konkrétnímu časovému období. Přerušovaná čára představuje regresní přímku, jejíž rovnice je následující:

$$y = 0,6131x + 0,0248 \quad (6)$$

Hodnota koeficientu determinace $R^2 = 0,3593$ ukazuje, že přibližně 35,9 % variability (rozptylu) meziroční změny spotřeby domácností lze vysvětlit variabilitou míry inflace. Zbýlých 64,1 % variability je ovlivněno jinými faktory, které model nezachycuje. Pozitivní hodnota regresního koeficientu (0,6131) znamená, že s rostoucí inflací má spotřeba domácností tendenci mírně růst, i když vazba mezi proměnnými není příliš silná.

Zjištění z regresní analýzy poskytují základní představu o vztahu mezi inflací a spotřebou domácností na makroekonomické úrovni. Pro hlubší pochopení chování spotřebitelů je však nutné nahlédnout na problematiku i z mikroekonomického pohledu, který lépe reflektuje rozhodování domácností. V této části bude pozornost věnována primárně srovnání spotřeby vybraných druhů statků, a to s ohledem na to, jak se jejich spotřeba liší v závislosti na vývoji inflace.

3 ANALÝZA VLIVU INFLACE NA SPOTŘEBU VYBRANÝCH STATKŮ

Pro hlubší porozumění chování spotřebitelů je v další části zvolen mikroekonomický pohled na spotřebu domácností, přičemž pozornost je upřena na tři skupiny statků s nejvyšší váhou ve spotřebním koši za rok 2023 (viz Tabulka 2). Analýza vychází z dat ČSÚ a dalších veřejně dostupných zdrojů. Každá sledovaná kategorie je doplněna grafickým znázorněním vývoje výdajů v čase a komentářem, který přibližuje možné změny v chování spotřebitelů v souvislosti s vývojem inflace. K podrobnějšímu zhodnocení vztahů mezi inflací a výdaji domácností je použita regresní analýza.

Tabulka 2: Přehled skupin statků ve spotřebním koši včetně váhy na spotřebě za rok 2023

Struktura spotřebního koše v %	01 Potraviny a nealkoholické nápoje	17,8
	02 Alkoholické nápoje, tabák	8,7
	03 Odívání a obuv	3,9
	04 Bydlení, voda, energie, paliva	26,7
	05 Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	5,8
	06 Zdraví	2,7
	07 Doprava	10,4
	08 Pošty a telekomunikace	3,3
	09 Rekreace a kultura	8,1
	10 Vzdělávání	0,6
	11 Stravování a ubytování	5,8
	12 Ostatní zboží a služby	6,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

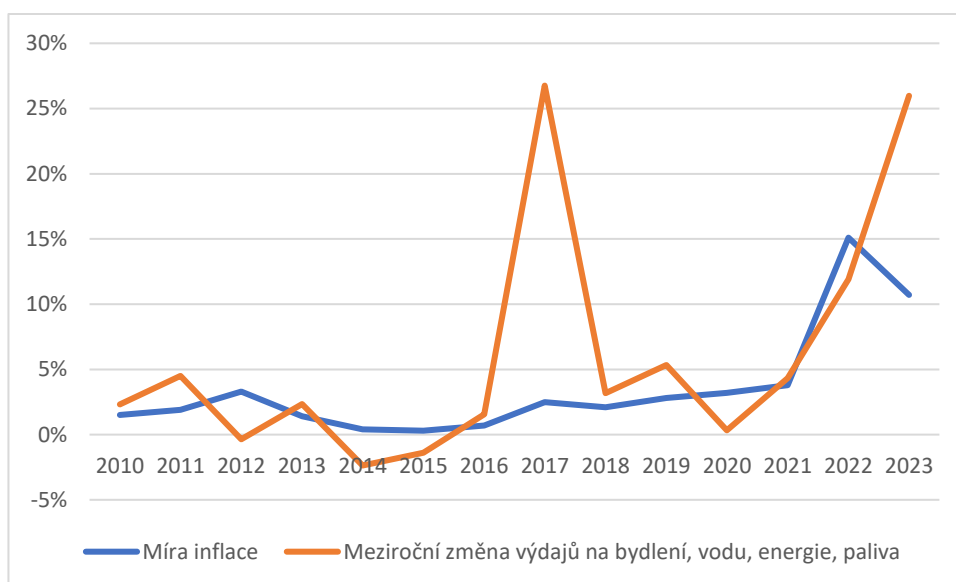
Z tabulky vyplývá, že největší část spotřebních výdajů domácností směřuje do tří hlavních oblastí – bydlení, voda, energie, paliva, potraviny a nealkoholické nápoje, doprava. Výdaje na bydlení, včetně energií, vody a paliv tvoří 26,7% celkových výdajů a jedná se převážně o náklady, které domácnosti jen obtížně omezují. Potraviny a nealkoholické nápoje představují 17,8%, přičemž jejich spotřeba sice není snadno snižitelná, ale domácnosti mají možnost upravit strukturu nákupů, například přechodem na levnější produkty. Třetí největší položkou je doprava s podílem 10,4%, která je ovlivnitelná nejen cenami pohonných hmot, ale i změnou dopravního chování. Tyto tři kategorie dohromady tvoří více než polovinu spotřebního koše, a jsou proto klíčové pro pochopení toho, jak domácnosti reagují na změny cenové hladiny během

sledovaného období. Jako první bude analyzována kategorie výdajů na bydlení, jelikož představuje největší část výdajů domácností.

3.1 Výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva

Výdaje na bydlení, energie, vodu a paliva představují jednu z největších a zároveň nejméně flexibilních částí rodinného rozpočtu. Patří mezi tzv. nezbytné výdaje, které domácnosti nemohou jednoduše omezit ani v období vysoké inflace. Tyto náklady zahrnují především nájemné či splátky hypoték, platby za elektřinu, plyn, vodu a tuhá paliva, a proto významně ovlivňují celkovou ekonomickou situaci každé domácnosti.

Zvláště v posledních letech byly tyto výdaje pod silným tlakem v důsledku energetické krize, růstu cen komodit a zvyšujících se nákladů na bydlení. V roce 2022 a 2023 se výrazně projeví skokové nárůsty cen elektřiny a plynu, jak již bylo zmíněno v kapitole 2. Meziroční změnu výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva a míru inflace zobrazuje následující Obrázek 6.

Obrázek 6: Vývoj meziroční změny výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva a míry inflace v letech 2010-2023

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Z obrázku je patrné, že výdaje domácností na bydlení, vodu, energie a paliva měly v průběhu sledovaného období výrazně kolísavý vývoj. Největší nárůst výdajů nastal v roce 2017 a následně opět v roce 2023, kdy meziroční růst překročil 25 %.

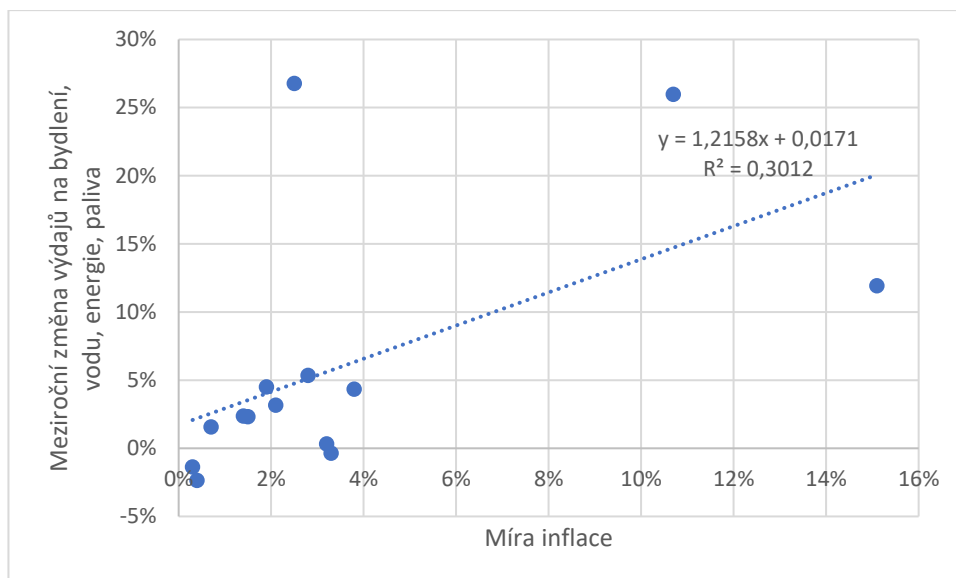
Česká národní banka v roce 2017 zavedla přísnější doporučení pro poskytování hypotečních úvěrů, včetně snížení maximálního limitu výše hypotéky k hodnotě nemovitosti na 90 %

(Zámečnicková, 2017). Tyto kroky vedly k omezení dostupnosti hypoték pro některé domácnosti, které tak musely na vlastní bydlení vynaložit více prostředků než v předchozích letech.

Naopak pokles výdajů byl zaznamenán například v letech 2013, 2015 a 2020. Míra inflace se do roku 2020 pohybovala na poměrně stabilní úrovni kolem 2–3 %, výrazný nárůst však nastal až v letech 2022 a 2023, kdy míra inflace překročila hranici 10 %. Od roku 2021 je možné pozorovat souběžný růst inflace i výdajů na bydlení, což naznačuje, že míra inflace se začíná více promítat do rozpočtů domácností. Přesto však mezi oběma ukazateli nepanuje přímá závislost, což dokládají situace, kdy výdaje rostou i při nízké inflaci (například v roce 2017) nebo naopak stagnují či klesají, ačkoliv míra inflace mírně roste. Vývoj výdajů na bydlení tak není ovlivňován pouze inflací, ale také dalšími faktory, jako jsou ceny energií, nájmu, úrokové sazby či legislativní změny. Stejně jako v předchozí kapitole lze i zde využít regresní analýzu k ověření síly vztahu mezi těmito veličinami.

3.1.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na bydlení, vodu, energie a paliva

Cílem je zjistit, zda existuje statisticky významný vztah mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva a jakým způsobem se mění výdajové chování domácností v reakci na růst cen v této spotřební kategorii. Nezávislou proměnnou je meziroční změna výdajů domácností v oblasti bydlení, vody, energií a paliv (osa y), zatímco nezávislou proměnnou je míra inflace, která je umístěná na vodorovné ose x (viz Obrázek 7).

Obrázek 7: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na bydlení, vodu, energie a paliva

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Obrázek znázorňuje lineární regresní analýzu vztahu mezi mírou inflace (osa x) a meziroční změnou výdajů domácností na bydlení, vodu, energie a paliva (osa y). Každý bod grafu reprezentuje dvojici hodnot odpovídající konkrétnímu časovému období. Přerušovaná čára představuje regresní přímku, jejíž rovnice je následující:

$$y = 1,2158x + 0,0171 \quad (7)$$

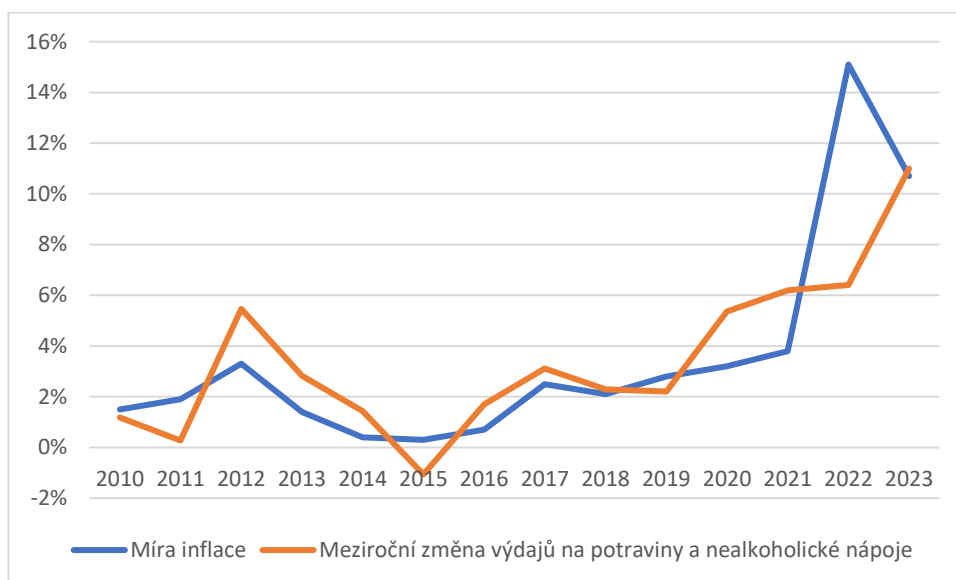
Tato rovnice ukazuje, že při zvýšení inflace o procentní bod se výdaje na uvedené kategorie v průměru zvýší o 1,22procentního bodu. Kladný směr regresní přímky tedy naznačuje, že existuje pozitivní vztah mezi inflací a růstem výdajů na nezbytné životní potřeby spojené s bydlením. Koeficient determinace $R^2 = 0,3012$ značí, že 30,12 % variability výdajů na bydlení, energie a další související položky lze vysvětlit mírou inflace. Zbýlých 69,88 % je ovlivněno dalšími faktory, jako jsou například změny v cenách energií, regulace, sezónní vlivy nebo specifické vládní zásahy.

Z grafu je rovněž patrné, že v některých letech došlo k extrémním výkyvům, například při nižší inflaci, ale výrazném růstu výdajů, což může být důsledkem skokového nárůstu cen energií nebo jiných vnějších šoků, které nejsou přímo závislé na míře inflace.

3.2. Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje

Potraviny a nealkoholické nápoje tvoří jednu z nejzásadnějších složek spotřeby každé domácnosti. V období vysoké míry inflace je právě tato kategorie jednou z nejvíce zasažených,

a to jak z hlediska růstu cen, tak i dopadu na spotřební chování obyvatelstva. Vývoj cen v této oblasti přímo ovlivňuje kvalitu stravování, množství nakupovaných produktů i schopnost domácností udržet dřívější spotřební standard. Meziroční změna výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje a míra inflace jsou zobrazeny na Obrázku 8.

Obrázek 8: Vývoj meziroční změny výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje a míry inflace v letech 2010–2023

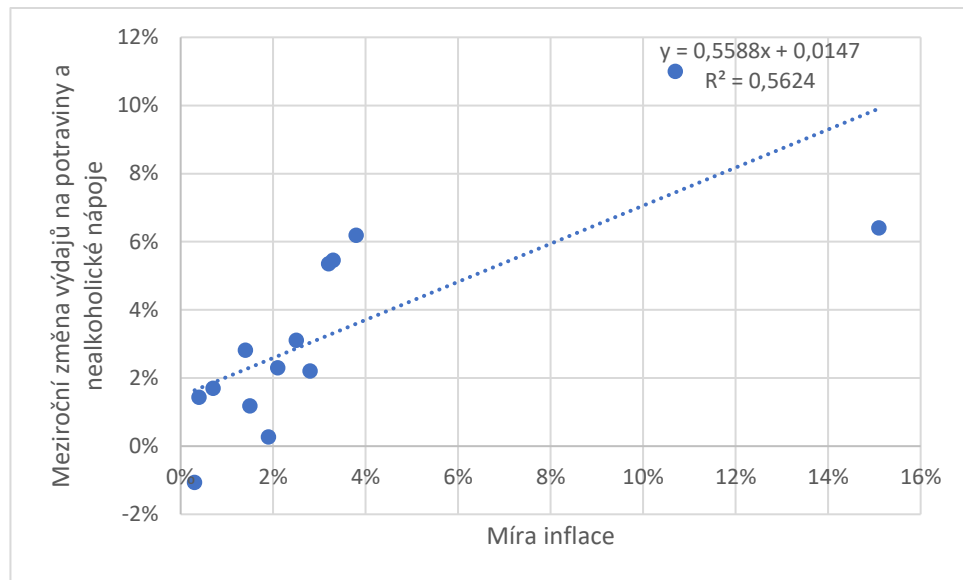
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Z obrázku je patrné, že až do roku 2020 se obě křivky vyvíjely relativně podobně a míra inflace se většinou pohybovala mezi 1–3 %, zatímco výdaje domácností na potraviny oscilovaly mezi růstem a mírným poklesem, zejména v letech 2014 a 2015. Tyto výkyvy byly způsobeny dopady hospodářské situace a změnami v nákupním chování domácností.

Zásadní rozchod mezi oběma ukazateli nastává v roce 2022, kdy míra inflace skokově roste až k hranici 15 %, zatímco výdaje domácností rostou jen mírně. Výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje oproti roku 2021 vzrostly, ale míra inflace byla vyšší, takže reálné výdaje byly nižší (ČSÚ, 2023). V roce 2023 se situace částečně obrací a inflace klesá k úrovni kolem 10 %, zatímco výdaje domácností na potraviny a nealkoholické nápoje skokově rostou na podobnou úroveň, což je důsledkem zpožděné reakce spotřeby na předchozí růst cen.

3.2.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na potraviny a nealkoholické nápoje

Pro doplnění předchozí analýzy byla zpracována lineární regresní analýza, jejímž cílem je zachytit vztah mezi mírou inflace jako nezávislou proměnou (osa x) a meziroční změnou výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje jako závislou proměnou (osa y). Výsledek této analýzy je graficky interpretován na Obrázku 9.

Obrázek 9: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na potraviny a nealkoholické nápoje

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Obrázek znázorňuje regresní analýzu vztahu mezi mírou inflace (osa x) a meziroční změnou výdajů domácností na potraviny a nealkoholické nápoje (osa y). Každý bod představuje hodnoty za příslušný rok. Regresní přímka v grafu vyjadřuje trendový vztah mezi inflací a změnou výdajů, přičemž její rovnice má tvar:

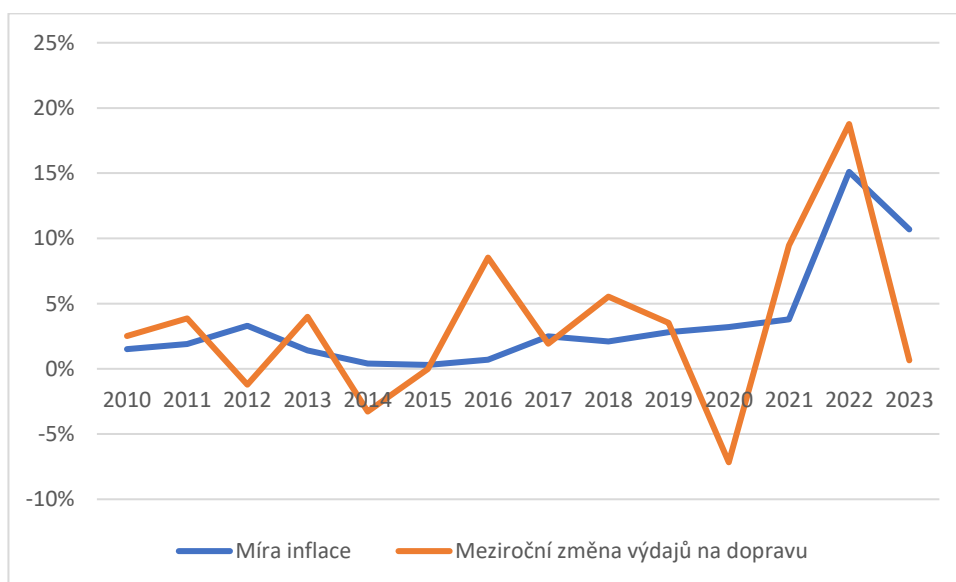
$$y = 0,5588x + 0,0147 \quad (8)$$

Rovnice ukazuje, že při růstu inflace o procentní bod se výdaje na potraviny a nealkoholické nápoje zvyšují průměrně o 0,5588procentního bodu. Oproti předchozímu grafu (u výdajů na bydlení a energie) je zde tedy reakce spotřeby na inflaci mírnější. Koeficient determinace $R^2 = 0,5624$ značí, že více než 56,24 % variability výdajů na potraviny a nealkoholické nápoje lze vysvětlit mírou inflace. To představuje poměrně silnou závislost, což odpovídá tomu, že potraviny a nápoje tvoří nezbytnou složku spotřeby, u které bývá cenová elasticita nižší.

Graf zároveň ukazuje, že i při vyšší inflaci zůstávají výdaje na tuto kategorii relativně stabilní, což potvrzuje, že domácnosti u základních potravin mění své chování jen omezeně. Výjimkou je jeden bod (rok 2023) s extrémně vysokým růstem výdajů v této kategorii (11 %) při míře inflace 10,7 %, který souvisí s prudkým růstem cen v důsledku doznívající cenových tlaků.

3.3 Výdaje na dopravu

Jednou z významných složek spotřeby domácností jsou výdaje na dopravu, které tvoří nezanedbatelnou část rodinného rozpočtu. Tyto výdaje zahrnují nejen pořízení dopravních prostředků, ale také náklady na jejich provoz, údržbu či veřejnou dopravu. Vývoj cen v této oblasti je navíc silně ovlivňován vnějšími faktory, jako jsou ceny pohonných hmot nebo změny v daňové politice. Meziroční změna výdajů na dopravu a míru inflace zobrazuje následující Obrázek 10.

Obrázek 10: Vývoj meziroční změny výdajů na dopravu a míry inflace v letech 2010–2023

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Výdaje na dopravu vykazují mnohem kolísavější vývoj. V letech 2012 a 2014 dochází dokonce k jejich meziročnímu poklesu. V roce 2012 byl pokles výdajů způsoben zdražením ropy, které se pak promítlo do cen pohonných hmot (Bartošová a Trusinová, 2012). V roce 2014 byl pokles způsoben opět vývojem cen pohonných hmot (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2015).

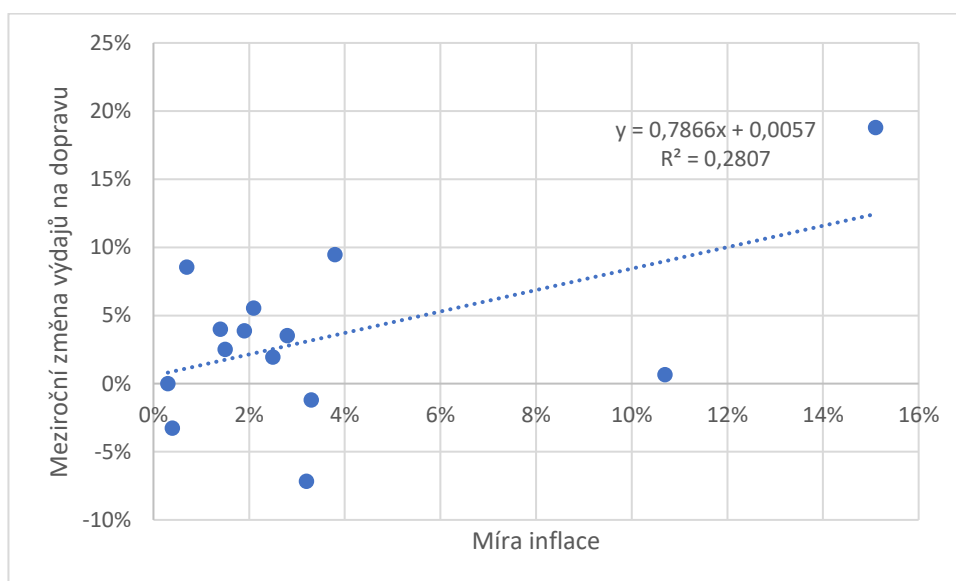
V období 2015–2019 dochází k mírnému růstu výdajů na dopravu, přičemž nejvýraznější nárůst nastává v roce 2016. Tento trend však přerušuje rok 2019, kdy výdaje opět mírně klesají. Zlomovým rokem se stává rok 2020, kdy došlo v důsledku pandemie Covid-19 a s ní spojených

omezení pohybu k výraznému propadu výdajů na dopravu, a to téměř o 9 %. Přestože inflace zůstala v tomto roce poměrně nízká, omezení spotřeby bylo zřetelné.

V následujících letech se situace dramaticky mění. V roce 2022 došlo k prudkému nárůstu inflace až na 15,1 %, zároveň vzrostly výdaje domácností na dopravu téměř o 19 %. Tento vývoj byl ovlivněn především růstem cen pohonných hmot a energií v důsledku války na Ukrajině a energetické krize. Rok 2023 pak přináší další zásadní zvrat – ačkoli inflace zůstává vysoká (10,7 %), výdaje na dopravu klesají téměř k nule. To naznačuje, že domácnosti v reakci na vysoké ceny mění své dopravní chování, například omezují jízdy autem, přecházejí na veřejnou dopravu nebo častěji volí alternativní způsoby dopravy (ČSÚ, 2025).

3.3.1 Regresní analýza: vztah mezi inflací a výdaji na dopravu

Předešlá analýza naznačila, že výdaje domácností na dopravu nemusí s mírou inflace vykazovat výraznou statistickou souvislost. Pro ověření tohoto tvrzení je znovu provedena jednoduchá lineární regresní analýza (viz Obrázek 11).

Obrázek 11: Regresní analýza vztahu mezi mírou inflace a meziroční změnou výdajů domácností na dopravu

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2025)

Uvedený obrázek znázorňuje vztah mezi mírou inflace (osa x) a meziroční změnou výdajů domácností na dopravu (osa y). Každý bod reprezentuje konkrétní rok. Do grafu je doplněna regresní přímka s rovnicí:

$$y = 0,7866x + 0,0057 \quad (9)$$

Z této rovnice vyplývá, že s každým procentním bodem růstu inflace se výdaje domácností na dopravu zvýší průměrně o 0,79 procentního bodu. Příímka má kladný sklon, což potvrzuje pozitivní vztah mezi veličinami, tedy že s rostoucí inflací mají domácnosti tendenci vydávat více výdajů na dopravu. Koeficient determinace $R^2 = 0,2807$ však ukazuje, že pouze 28,07 % variability výdajů na dopravu lze vysvětlit mírou inflace. Zbývající část ovlivňují jiné faktory, jako jsou ceny pohonných hmot, změny v mobilitě domácností, pandemická omezení, nebo i dostupnost hromadné dopravy.

Z grafu je patrná vyšší rozkolísanost dat, včetně několika výrazných odlehlých hodnot. Například při inflaci okolo 3 % dochází ke kladným i záporným změnám výdajů, což poukazuje na vyšší volatilitu výdajů na dopravu oproti jiným sledovaným kategoriím. Výrazný pokles pod 5 % souvisí s obdobím omezeného pohybu obyvatelstva během pandemie.

4. SHRnutí A VLASTNí DOPORUČENí

Praktická část této bakalářské práce se zaměřila na zkoumání vlivu inflace na spotřební chování domácností. Analýza byla provedena ve dvou rovinách – makroekonomické a mikroekonomické, a to s cílem identifikovat, jak inflace ovlivňuje celkovou spotřebu i konkrétní výdajové kategorie. Kombinace statistických dat, regresní analýzy a zohlednění reálných událostí v letech 2010–2023 poskytla komplexní pohled na danou problematiku.

Z makroekonomického hlediska (kapitola 2) byla analyzována struktura HDP výdajovou metodou s důrazem na vývoj složky spotřeby domácností, která tvoří významnou část HDP. Vývoj spotřeby domácností byl porovnán s vývojem míry inflace a byly identifikovány roky, kdy mezi oběma veličinami docházelo k výraznému odchýlení. Mezi klíčové roky v tomto ohledu patří 2021 a 2022, kdy inflace skokově vzrostla. Spotřeba domácností v tomto období reagovala odlišně než v předchozích letech. V roce 2020 se meziroční změna spotřeby výrazně snížila v důsledku pandemie Covid-19 a souvisejících restriktivních opatření, která byla přijata s cílem omezit šíření nákazy. Naproti tomu v letech 2021 a 2022 došlo ke skokovému růstu spotřeby, což souviselo s uvolňováním protiepidemických opatření a návratem domácností k běžnému životnímu stylu. Regresní analýza potvrdila existenci pozitivního, avšak slabšího statistického vztahu mezi spotřebou domácností a mírou inflace. Hodnota koeficientu determinace $R^2 = 0,3593$ naznačuje, že inflace vysvětluje přibližně 36 % změn ve spotřebě domácností. Zbývající část variability (přibližně 64 %) lze pravděpodobně přičíst dalším faktorům, o nichž se zmiňuje ekonomická teorie, jako jsou např. příjmy, míra nezaměstnanosti, úrokové sazby, spotřebitelská důvěra nebo opatření fiskální politiky.

Mikroekonomická analýza (kapitola 3) se následně soustředila na vliv inflace na vybrané skupiny statků, které mají největší váhu ve spotřebním koši českých domácností – bydlení, voda, energie a paliva, potraviny a nealkoholické nápoje a doprava. Cílem bylo zjistit, jak se v jednotlivých letech měnila spotřeba v těchto oblastech a jak flexibilní jsou domácnosti při přizpůsobování svých výdajů inflačním tlakům. Za účelem hlubšího porozumění vztahu mezi mírou inflace a spotřebou v jednotlivých kategoriích byla navíc provedena regresní analýza, která umožnila identifikovat míru citlivosti spotřeby na změny cen v daných kategoriích. Na základě provedené analýzy lze formulovat konkrétní doporučení, která by mohla přispět k efektivnějšímu zvládnutí inflačního tlaku ze strany domácností. Tato doporučení vycházejí nejen z pozorovaných trendů ve statistických datech, ale i z chování domácností v jednotlivých kategoriích výdajů.

U výdajů na bydlení, vodu, energie a paliva se prokázala jejich vysoká odolnost vůči změnám – jedná se o výdaje, které domácnosti omezují jen velmi obtížně. I přes růst inflace výdaje v této kategorii rostly, zejména v důsledku energetické krize a zvyšujících se nákladů na bydlení. Zajímavý je fakt, že i při nízké inflaci (např. v roce 2017) výdaje na bydlení výrazně vzrostly, což potvrzuje, že jsou ovlivněny i jinými faktory, např. cenami nemovitostí, dostupností úvěrů či regulačními opatřeními. Výdaje na bydlení, vodu, energie a paliva tvoří největší a nejméně flexibilní část rodinných rozpočtů. Domácnosti mají v této oblasti omezené možnosti úspor, a proto je klíčové podporovat je v dlouhodobých investicích do snižování energetické náročnosti (např. zateplení, výměna oken, instalace fotovoltaiky) prostřednictvím dotačních programů, jako je Nová zelená úsporám. Zároveň je vhodné posílit informační kampaně, které upozorní na návratnost těchto investic i v období vysoké inflace.

U kategorie potravin a nealkoholické nápoje došlo k pozoruhodnému nesouladu vývoje cen a výdajů v této oblasti v roce 2022. Zatímco inflace rostla dramaticky, výdaje domácností se zvyšovaly jen mírně, což ukazuje na snahu spotřebitelů šetřit, měnit nákupní chování nebo přecházet k levnějším alternativám. V roce 2023 výdaje skokově vzrostly, čímž domácnosti reagovaly s určitým zpožděním na inflační vývoj. Z analýzy plyne, že domácnosti sice šetří na potravinách, ale mnohdy se to v ekonomice projeví až s časovým zpožděním. Doporučení v této oblasti směřuje ke zvýšení povědomí o možnostech úspor – např. plánování nákupů, srovnávání cen, využívání věrnostních programů, orientace na sezónní a lokální produkty.

Výdaje na dopravu byly ze všech kategorií statků nejvíce volatilní. Kolísání výdajů odráželo nejen cenové změny (např. ceny pohonných hmot), ale také specifické události jako dopady pandemie Covid-19 nebo změny ve spotřebitelském chování. Rok 2022 byl charakterizován prudkým růstem výdajů na dopravu, zatímco v roce 2023 došlo k jejich poklesu, přestože inflace zůstávala vysoká. Vzhledem k vysoké citlivosti výdajů na dopravu je vhodné podporovat flexibilní přístup domácností – přechod na veřejnou dopravu, sdílená auta, jízdní kola nebo pěší mobilitu. Státní správa a obce by měly nadále investovat do infrastruktury pro alternativní způsoby dopravy a motivovat obyvatele k jejich využívání.

V rámci analýzy jednotlivých druhů statků byla provedena také regresní analýza, jejímž cílem bylo podrobněji zkoumat vztah mezi inflací a meziroční změnou výdajů domácností v jednotlivých kategoriích. Následující tabulka uvádí přehled výsledků regresní analýzy vybraných statků – regresní rovnice a koeficient determinace (R^2).

Tabulka 3: Přehled výsledků regresní analýzy u vybraných kategorií statků

Kategorie statků	Regresní rovnice	R ²
Bydlení, voda, energie a paliva	$y = 1,2158x + 0,0171$	0,3012
Potraviny a nealkoholické nápoje	$y = 0,5588x + 0,0147$	0,5624
Doprava	$y = 0,7866x + 0,0057$	0,2807

Zdroj: Vlastní zpracování

Z výsledků regresní analýzy vyplývá, že nejvyšší citlivost na inflaci vykazují výdaje domácností v kategorii bydlení, voda, energie a paliva, kde každé zvýšení inflace o 1 % vede k růstu výdajů o více než 1,2 %. Naopak nejnižší citlivost byla zaznamenána u potravin a nealkoholických nápojů, přestože tato kategorie vykazuje nejvyšší hodnotu koeficientu determinace ($R^2 = 0,5624$), což naznačuje silnou vazbu těchto výdajů na inflaci. Kategorie výdajů na dopravu se nachází mezi těmito dvěma, avšak s nejnižší vysvětlovací schopností modelu, což naznačuje vliv jiných a významnější faktorů, než je míra inflace. Celkově lze tedy konstatovat, že nejvíce náchylné na inflaci jsou výdaje na bydlení, vodu, energii a paliva, zatímco nejstabilnější (z pohledu reakce na inflaci) jsou výdaje na potraviny.

Výsledky analýzy ukázaly, že domácnosti často reagují opožděně na růst cen, a v některých případech nedochází ke změně chování ani v situaci, kdy inflace dosahuje dvouciferných hodnot. Je tedy žádoucí klást důraz na vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti – zejména schopnosti sledovat inflaci, tvořit rozpočet, plánovat výdaje a rozlišovat mezi nezbytnými a zbytnými nákupy. Dopady inflace lze zmírnit také skrze podporu dlouhodobého spoření, investování a daňové optimalizace (např. využívání produktů jako jsou penzijní spoření, inflačně indexované dluhopisy nebo dlouhodobý investiční produkt). Cílem je ochránit reálnou hodnotu úspor a zvýšit finanční odolnost obyvatelstva v době ekonomické nejistoty.

Celkově je zřejmé, že inflace zásadně mění spotřební chování, a je třeba jí čelit kombinací individuálních strategií a systémových opatření. Tato doporučení mohou sloužit jako východisko nejen pro jednotlivé domácnosti, ale i pro tvůrce hospodářské a sociální politiky, kteří hledají nástroje, jak tlumit dopady rostoucích cen a podporovat stabilitu životní úrovně obyvatel.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo posoudit vliv rostoucí inflace v minulých obdobích na chování spotřebitelů, a to na základě analýzy národohospodářských dat. K naplnění tohoto cíle byla zvolena kombinace teoretického vymezení inflace, jejích příčin a důsledků s analýzou jejího vývoje a spotřeby domácností v letech 2010–2023.

Aby bylo možné tento hlavní cíl naplnit, bylo zapotřebí jej rozdělit do několika dílčích cílů. Nejprve došlo k vymezení inflace, jejích příčin a důsledků, čímž byl vytvořen teoretický rámec pro pochopení tohoto ekonomického jevu. V úvodu byla inflace definována a následně rozčleněna podle různých hledisek – intenzity, příčin vzniku i formy projevu. Dále byly popsány základní metody jejího měření, včetně ukazatelů, jako je deflátor HDP, index spotřebitelských cen a index cen výrobců. Pozornost byla věnována příčinám inflace, které byly rozděleny na poptávkové a nabídkové faktory. Nakonec byly analyzovány důsledky inflace, přičemž pozornost byla věnována jak negativním dopadům na ekonomiku a jednotlivce, tak i případným pozitivním dopadům.

Pro naplnění druhého dílčího cíle bylo nutné provést analýzu vlivu inflace na spotřebu domácností z makroekonomického pohledu. Z provedené analýzy složení HDP výdajovou metodou vyplynulo, že spotřeba domácností tvoří klíčovou složku domácího HDP, přičemž v roce 2023 představovala 47,24 % celkového HDP. Byla provedena analýza vývoje meziroční změny spotřeby domácností a míry inflace v České republice v období let 2010–2023. Tato analýza potvrdila, že mezi meziroční změnou spotřeby domácností a mírou inflace existuje určitá souvislost, ale vztah mezi těmito veličinami není jednoznačný. Pro hlubší porozumění souvislostí byla provedena regresní analýza vztahu mezi meziroční změnou spotřeby domácností a mírou inflace v letech 2010–2023. Výsledky ukázaly, že mezi těmito veličinami existuje slabší pozitivní vztah, kdy inflace vysvětluje přibližně 36 % změn ve spotřebě domácností. Zbylou část ovlivňují jiné faktory, jako jsou příjmy, úrokové sazby nebo míra nezaměstnanosti.

Součástí analýzy byl i detailní pohled na spotřebu vybraných statků, které představují největší podíl ve spotřebním koši – bydlení, voda, energie a paliva, potraviny a nealkoholické nápoje a doprava, čímž byl naplněn třetí dílčí cíl zaměřený na hlubší pochopení spotřebního chování v podmínkách rostoucí inflace. Analýza ukázala, že domácnosti reagují na inflaci diferencovaně – zatímco výdaje na bydlení jsou téměř neelastické, výdaje na potraviny a dopravu se vyznačují větší variabilitou a často reagují na cenové změny se zpožděním. Regresní

analýza zároveň ukázala, že nejvyšší citlivost na inflaci vykazují výdaje domácností na bydlení, energie a vodu, zatímco nejnižší citlivost byla zaznamenána u potravin a nealkoholických nápojů, ačkoli právě tato kategorie vykazuje nejvyšší statistickou provázanost s vývojem inflace.

Naplněním posledního dílčího cíle práce bylo shrnutí hlavních výsledků analýzy a formulace konkrétních doporučení, která mohou domácnostem napomoci lépe čelit negativním dopadům inflace. Mezi tato opatření patří podpora energetické efektivity a snižování nákladů na bydlení, rozvoj finanční gramotnosti s důrazem na plánování výdajů a tvorbu rezerv, uvážlivé nakládání s výdaji na potraviny a dopravu, ale také hledání způsobů, jak ochránit hodnotu úspor a celkově stabilizovat rodinný rozpočet. Doporučení vycházejí z oblastí, které se v rámci analýzy ukázaly jako nejzranitelnější vůči inflačním tlakům, a jejich cílem je posílit ekonomickou odolnost českých domácností v době cenové nestability.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že hlavního cíle práce bylo dosaženo. Vliv inflace na spotřební chování byl analyzován jak na úrovni celkových výdajů domácností, tak na úrovni konkrétních kategorií spotřeby. Práce ukázala, že inflace představuje významný faktor ovlivňující rozhodování spotřebitelů, ale její dopady nejsou jednotné – liší se podle charakteru statků, flexibility výdajů a celkově schopnosti domácností se přizpůsobit.

Přínosem práce je propojení statistického zhodnocení vývoje inflace a spotřeby s praktickými důsledky pro hospodaření domácností. Výsledky mohou sloužit jako podklad pro další výzkum či doporučení tvůrcům hospodářské politiky a vzdělávacím institucím zaměřeným na finanční gramotnost. Pro hlubší porozumění dané problematice by bylo vhodné zaměřit se v budoucnu na rozdíly mezi jednotlivými typy domácností, např. podle věku, příjmu, vzdělání či regionu a rozšířit analýzu o další faktory, které by vedle inflace sloužily jako nezávislé proměnné v regresním modelu.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BARTOŠOVÁ, Simona a Magdaléna TRUSINOVÁ. Ceny benzínu a nafty stále klesají, trend by mohl vydržet až do ledna. IRozhlas [online]. 2012 [cit. 2025-04-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/ceny-benzinu-a-nafty-stale-klesaji-trend-by-mohl-vydrzet-az-do-ledna_201212211024_sbartosova
- [2] BRČÁK, Josef, Bohuslav SEKERKA, Lucie SEVEROVÁ a Dana STARÁ. Makroekonomie. Makroekonomický přehled. 2. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-831-0.
- [3] ČERNOHORSKÝ, Jan. Finance: od teorie k realitě. Finance. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2215-8.
- [4] ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Inflace. Česká národní banka [online]. 2024 [cit. 2024-12-07]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/statistika/inflace/>
- [5] ČSÚ. Česká ekonomika na konci roku 2023 mírně rostla. Český statistický úřad [online]. 2024 [cit. 2025-04-05]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/ceska-ekonomika-na-konci-roku-2023-mirne-rostla>
- [6] ČSÚ. Česká ekonomika v roce 2021 rostla. Český statistický úřad [online]. 2022 [cit. 2025-04-05]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/ceska-ekonomika-v-roce-2021-rostla>
- [7] ČSÚ. Češi utratili loni více, ale koupili si toho méně. Český statistický úřad [online]. 2023 [cit. 2025-04-06]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/cesi-utratili-loni-vice-ale-koupili-si-toho-mene>
- [8] ČSÚ. Indexy spotřebitelských cen podle klasifikace ECOICOP – míra inflace [online]. [cit. 2025-03-21]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&ds=ds388&katalog=30847&pvo=ZUR10&o=true&c=v3%7E8__RP2013&str=v389#w=
- [9] ČSÚ. Ohrožení příjmovou chudobou vzrostlo u domácností s dětmi, senioři si polepsili. ČSÚ [online]. 2025 [cit. 2025-04-12]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/produkty/ohrozeni-prijmovou-chudobou-vzrostlo-u-domacnosti-s-detmi-seniori-si-polepsili>
- [10] ČSÚ. Spotřeba domácností podle účelu (COICOP) [online]. Praha: ČSÚ, 2024 [cit. 2025-03-24]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&z=T&f=TABULKA&ds=ds388&katalog=30847&pvo=ZUR10&o=true&c=v3%7E8__RP2013&str=v389#w=

- [11] ČSÚ. Spotřební koš. Český statistický úřad [online]. 2025 [cit. 2025-02-17]. Dostupné z: https://csu.gov.cz/spotrebni_kos_archiv
- [12] ČSÚ. Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2013. Český statistický úřad [online]. 2014 [cit. 2025-04-05]. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://csu.gov.cz/docs/107508/f887543a-9f5a-823a-26bc-c2b53f326e15/110913q4a-1%20po%20uprave.pdf>
- [13] ČSÚ. VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY V ROCE 2016. Český statistický úřad [online]. 2017, 22. 3. 2017 [cit. 2025-04-05]. Dostupné z: <https://csu.gov.cz/docs/107508/428ec49a-5dba-d61f-7503-61f629853d33/320193-16q4a.pdf?version=1.0>
- [14] FARKAČOVÁ, Lenka. Neučebnice ekonomie Pro každého na každý den. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-3193-8.
- [15] HRUBOŠOVÁ, Marcela. FINANCE PRO RADOST. INFLACE, JEJÍ PŘÍČINY A TYPY. Finance pro radost [online]. 2016 [cit. 2025-02-17]. Dostupné z: <https://financeproradost.cz/inflace-jeji-priciny-a-typy/>
- [16] JUREČKA, Václav a MACHÁČEK, Martin. Makroekonomie. Praha: Grada Publishing, 2023. ISBN 978-80-271-3635-3.
- [17] KAMENICKÝ, Jiří. STATISTIKA & MY. Pandemie citelně změnila výši i strukturu spotřeby domácností. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistika & My [online]. 2022 [cit. 2025-04-05]. Dostupné z: <https://statistikaamy.csu.gov.cz/pandemie-citelne-zmenila-vysi-i-strukturu-spotreby-domacnosti>
- [18] KLAUS, Václav. Návrat inflace: kluzká cesta bezstarostného zadlužování. Praha: Institut Václava Klause, 2022. ISBN 978-80-7542-080-0.
- [19] KOMÁREK, Luboš a Petr POLÁK. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA. Odeznění inflační tsunami: příčiny a výhledy do budoucna. Česká národní banka [online]. 2024, [cit. 2025-03-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/cnblog/Odezneni-inflacni-tsunami-priciny-a-vyhledy-do-budoucna/
- [20] MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. Analýza vývoje ekonomiky ČR za rok 2014. *Ministerstvo průmyslu a obchodu* [online]. 2015 [cit. 2025-04-06]. Dostupné z: <https://mpo.gov.cz/assets/dokumenty/53214/60683/635076/priloha001.pdf>

- [21] SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTOLA, Pavel NESET a Tomáš PAVELKA. *MAKROEKONOMIE*. 4. Praha: Management Press, 2022. ISBN 978-80-7261-596-4.
- [22] SOUKUP, Petr, Ladislav RABUŠIC a Petr MAREŠ. Moderní analýza biologických dat. Masarykova univerzita, 2023. ISBN 978-80-280-0150-6.
- [23] ZÁMEČNÍKOVÁ, Jana. Hypoteční žně v roce 2017 skončí. Hypoindex [online]. 2017 [cit. 2025-04-06]. Dostupné z: <https://www.hypoindex.cz/clanky/hypotecni-zne-roce-2017-skonci>
- [24] ZAMRAZILOVÁ, Eva. Základní proměny české ekonomiky v uplynulém čtvrtstoletí. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2021. ISBN 978-80-245-2411-5.